

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EVROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PETO ODELJENJE

PREDMET *KHADIJA ISMAYILOVA PROTIV AZERBEJDŽANA*

(Predstavke br. 65286/13 i 57270/14)

PRESUDA

STRAZBUR

10. januar 2019.

PRAVNASNAŽNO

10. april 2019.

Ova presuda je postala pravnosnažna saglasno članu 44. stav 2. Konvencije. Ona može biti predmet redakcijskih izmena.

Ova presuda je prevedena na srpski jezik u okviru zajedničkog programa Evropske unije i Saveta Evrope „Horizontal Facility za Zapadni Balkan i Tursku 2019-2022” i projekta „Sloboda izražavanja i sloboda medija u Srbiji (JUFREX)”. Ovaj nezvanični prevod se objavljuje uz podršku Evropske unije i Saveta Evrope, ali pod isključivom odgovornošću prevodioca (Alpha Team One).

Izraženi stavovi ne izražavaju nužno mišljenja Evropske unije.

U predmetu *Khadija Ismayilova protiv Azerbejdžana*,

Evropski sud za ljudska prava (Peto odeljenje) na zasedanju veća u sastavu:

Angelika Nußberger (Angelika Nusberger), *predsednik*,
André Potocki,
Síofra O’Leary (Šifra O’Liri),
Mārtiņš Mits (Martinš Mits),
Gabriele Kucsko-Stadlmayer (Gabriela Kučko-Štadlmajer),
Lətif Hüseynov (Letif Husejnov),
Lado Chanturia (Lado Čanturija), *sudije*,

i Claudia Westerdiek (Klaudija Vesterdik), *sekretar veća*,

Posle većanja na zatvorenoj sednici 27. novembra 2018,

Donosi sledeću presudu koja je usvojena navedenog dana:

POSTUPAK

1. Predmet je formiran na osnovu dveju predstavki (br. 65286/13 i 57270/14) koje je protiv Republike Azerbejdžan Evropskom sudu na osnovu člana 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu: Konvencija) podnela državljanka Azerbejdžana Khadija Rovshan qizi Ismayilova (*Xədicə Rövşən qızı İsmayilova / Hadidža Rovšan kizi Ismajilova* – u daljem tekstu: podnositeljka predstavke), 26. septembra 2013, odnosno 31. jula 2014. godine.

2. Podnositeljku predstavke zastupale su A. Vermeer (A. Vermer), Y.-O. Jansen (J.-O. Jansen) i L. Talsma iz Media Legal Defence Initiative (Inicijativa za pravnu odbranu medija), advokatske organizacije iz Londona, L. Crain (L. Krein) iz De Brauw Blackstone Westbroek (De Brojv Blekstoun Vesbruk), advokat iz Holandije, Y. Imanov (J. Imanov), advokat iz Azerbejdžana i S. Finizio (S. Finicio), advokat iz Londona. Azerbejdžansku vladu (u daljem tekstu: Država) zastupao je njen zastupnik . Ç. Asgarov (Dž. Asgarov).

3. Podnositeljka predstavke je naročito navela da su bila povređena njena prava po članovima 6, 8, 10. i 13. Konvencije zato što su vlasti propustile da je zaštite od neopravdanog mešanja u njen privatni život koje je bilo povezano s njenom novinarskom profesijom.

4. Država je 17. decembra 2015. obavestena o podnetim predstavkama. I podnositeljka predstavke i Država dostavili su podneske sa pismenim izjavama o prihvatljivosti i o meritumu predstavki. Podnesci sa zapažanjima dobijeni su i od organizacija *PEN International*, *Privacy International* („Privasi internešenel”), *Article 19* („Član 19”), *Committee to Protect Journalists* (Komitet za zaštitu novinara), *Index on Censorship* („Indeks cenzure”), *International Media Support* („Međunarodna podrška medijima”),

The Institute for Reporters' Freedom and Safety (Institut za slobodu i bezbednost novinara), *International Partnership for Human Rights* („Međunarodno partnerstvo za ljudska prava”), *PEN American Center* (Američki centar *PEN*), *Front Line Defenders* („Braniooci prve linije”), *Canadian Journalists for Free Expression* („Kanadski novinari za slobodu izražavanja”), *International Federation for Human Rights* (Međunarodna federacija za ljudska prava), *World Organisation Against Torture* (Svetska organizacija protiv mučenja), *Norwegian Helsinki Committee* (Norveški Helsinški odbor) i *Human Rights House Foundation* (Fondacija „Kuća ljudskih prava”) kojima je predsednik dozvolio da u pismenom postupku intervenišu kao treća lica – umešači (član 36. stav 2. Konvencije i Pravilo 44. stav 3. Poslovnika Suda).

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI PREDMETA

5. Podnositeljka predstavke rođena je 1976. godine i živi u Bakuu.

A. Predistorija

6. Podnositeljka predstavke radi kao istraživački novinar od 2005. godine. Bila je redakcijski izveštač i direktor azerbejdžanskog servisa Radio Slobodna Evropa / Radio sloboda (*Azadliq Radio*), čije su emisije često bile u kritičkom tonu prema vlasti, a u njima se izveštavalo o različitim temama, uključujući korupciju i povrede ljudskih prava. Pored toga, radila je i kao regionalni koordinator Projekta za izveštavanje o organizovanom kriminalu i korupciji, u okviru koga je obučavala novinare tehnikama istraživačkog novinarstva i prekograničnog izveštavanja. Za svoje novinarske aktivnosti dobitnica je određenog broja međunarodnih nagrada.

7. U avgustu 2010. i junu 2011. godine, pre no što su se zbili događaji na koje se odnosi ovaj predmet, podnositeljka predstavke je objavila članke ili je saradivala na pisanju članaka o navodnoj umešanosti kćerki predsednika Azerbejdžana u različite komercijalne poduhvate. Početkom 2012. godine podnositeljka predstavke je tvrdila da je istraživanjem otkrila da predsednička porodica kontroliše jedan rudarski konzorcijum, kome je azerbejdžanska vlada upravo izdala dozvolu za lukrativan posao vađenja rude.

8. Tokom događaja na osnovu kojih je formiran ovaj predmet podnositeljka predstavke je nastavila da izveštava o gore navedenim pitanjima. Tako je 3. maja 2012. godine objavila članak o gore pomenutom rudarskom konzorcijumu. Potom je 7. maja 2012. objavila članak pod naslovom „Predsednikova porodica ima materijalnu korist od Evrovizijske

dvorane”. O navodnim ulaganjima predsednikove porodice pisala je u članku pod naslovom „Azerbejdžanska enklava u Češkoj Republici”, koji je objavila 11. oktobra 2012. godine. Potom je 3. aprila 2013. objavila izveštaj o svojim istraživanjima pod naslovom „Ofšor preduzeća održavaju vezu između korporativnog mogula i predsednika Azerbejdžana”.

9. Prema navodima podnositeljke predstavke, otkako je počela kritički da izveštava o vlastima, na različite načine su joj pretili i zastrašivali je.

B. Preteće pismo i objavljivanje video zapisa sa prizorima iz intimnog života podnositeljke predstavke

10. Podnositeljka predstavke je 7. marta 2012. dobila pismo sa šest fotografija napravljenih na osnovu video-snimka, a taj video-snimak snimljen je u njenoj spavaćoj sobi pomoću skrivene kamere. Na tim slikama vidi se ona u seksualnom odnosu sa muškarcem koji je, po rečima podnositeljke predstavke, bio njen tadašnji mladić. Uz fotografije je stajala poruka: „Droljo, prestani da radiš to što radiš da te ne bismo obrukali!☺” („*Qəhbə, özüvü yığışdır. Əks halda rüsvay olacaqsan! ☺*”). Pismo je poslato poštom sa neke adrese u Moskvi. Ime pošiljaoca, prema podacima sa koverta, glasilo je „Valerij Mardanov”.

11. Iste te fotografije poslate su i dvama opozicionim listovima *Yeni Məsavat* i *Azadliq*, koji ih nisu objavili.

12. Istog dana podnositeljka predstavke je dala izjavu da ne namerava da prekine sa svojim novinarskim aktivnostima i da je niko neće ućutkati i tu izjavu je podelila preko društvenih mreža.

13. Podnositeljka predstavke je 9. marta 2012. obavestila tužilaštvo o gore navedenom pismu i podnela je zvanični zahtev za pokretanje istrage, tvrdeći da to pismo predstavlja ucenu zbog njenih nedavnih novinarskih aktivnosti. Takođe je tražila da se preduzmu mere kako bi se zaštitila njena bezbednost. Istraga je formalno pokrenuta 15. marta 2012. godine (vidi odeljak C, dole).

14. U međuvremenu, 13. marta 2012. godine list *Yeni Azərbaycan* (zvanično glasilo vladajuće Nove partije Azerbejdžana) objavio je članak pod naslovom „Khadija Ismayilova – kako se predstavlja a kakva je u stvari”. Članak je počeo pozivanjem na izjavu podnositeljke predstavke o tome da je dobila preteće pismo. U nastavku teksta kritikuju se podnositeljka predstavke i oni koji su ustali da joj pruže podršku. Naročito se kritikuju ona i njene kolege u Radiju *Azadliq* zbog toga što im navodno nedostaje profesionalizam i što imaju predrasude o vlasti. Osim toga, pozivajući se na reči jednog drugog bivšeg zaposlenog u Radiju *Azadliq*, list *Yeni Azərbaycan* takođe insinuirao da je podnositeljka predstavke osoba nemoralnog ponašanja koja veliki deo svog vremena provodi u barovima i noćnim klubovima i redovno odlazi na celonoćne zabave i „orgije” sa svojim prijateljima s posla. Isti taj članak objavio je 15. marta 2012. godine i list *İki Sahil*.

15. Na veb-sajtu pod nazivom musavat.tv, 14. marta 2012. godine postavljen je video-snimak sa prizorima seksualne prirode iz života podnositeljke predstavke i njenog tadašnjeg mladića; ti prizori su snimljeni istom onom skrivenom kamerom u njenoj spavaćoj sobi. *Müsavat* je opoziciona politička stranka koja je saopštila da nema nikakve veze s navedenim veb-sajtom i osudila je objavljivanje tog video-zapisa. Po rečima podnositeljke predstavke, domen pod nazivom „musavat.tv” je očigledno izabran samo za postovanje tog video-zapisa kako bi se stvorio utisak da je taj domen u nekoj vezi sa strankom *Müsavat* ili sa glasilom te stranke listom *Yeni Müsavat*.

16. List *Səs* je 16. marta 2012. objavio članak pod naslovom „Nikakvo iznenađenje”. U članku se govori o jednom broju skandala u koje su bili umešani različiti opozicioni političari. Na kraju se kratko aludira na incident sa podnositeljkom predstavke, bez ulaženja u mnogo detalja, ali uz konstataciju da nije nikakvo iznenađenje to što su mnogi opoziciono orijentisani građani umešani u „seks skandale”.

17. List *Səs* je 5. aprila 2012. godine objavio novi članak pod naslovom „Koga Khadija treba da tuži?”, napadajući podnositeljku predstavke zbog „nemoralnog ponašanja” i sugerišući da su video-skandal zapravo inscenirali ona sama i njeni prijatelji u „musavat.tv”.

18. Kasnije je u listu *Səs* objavljeno još nekoliko članaka u kojima se napada podnositeljka predstavke.

19. U aprilu 2013. godine pojavio se novi video-zapis na kome je navodno prikazana podnositeljka predstavke u seksualnim aktivnostima; taj snimak je postavljen na veb-sajt „ictimaipalatka.com”, na kome su se ranije, po rečima podnositeljke predstavke, pojavili slični video-zapisi sa snimcima drugih aktivista i antivladinih pobornika. Međutim, na tom konkretnom video-snimku zapravo se nije nalazila podnositeljka predstavke, već neka žena koja je trebalo da liči na nju.

20. Dok je istraga u vezi s pretećim pismom i objavljivanjem prvog video-snimka još bila u toku (vidi dole), u julu 2013. godine na sajtu „ictimaipalatka.com” pojavio se novi video-snimak podnositeljke predstavke i njenog tadašnjeg mladića snimljen u njenoj spavaćoj sobi. Na tom video-snimku zaista se videla podnositeljka predstavke i snimak je napravljen pomoću iste skrivene kamere kao i prvi video-zapis. Po rečima podnositeljke predstavke, veb-stranica na kojoj se nalazio taj video-zapis bila je u okviru koji je označen kao „SəsTV Player”.

C. Krivičnopravna istraga

1. Otvaranje krivičnopravne istrage i koraci koji su preduzeti

21. Kao što je gore već navedeno, 9. marta 2012. godine podnositeljka predstavke je prijavila Ministarstvu unutrašnjih poslova i Državnom javnom

tužilaštvu da je dobila preteće pismo 7. marta 2012; pritom se pritužila da je reč o uceni kojoj je izložena zbog svojih novinarskih aktivnosti i zatražila je od organa tužilaštva da joj osiguraju bezbednost, da istraže to pitanje i da povedu postupak protiv lica koja su odgovorna za pretnju i video-snimak.

22. Nedelju dana nakon što je podnositeljka predstavke zvanično podnela prijavu i jedan dan pošto je video-snimak postavljen na veb-sajt, Državno javno tužilaštvo je pokrenulo krivični postupak saglasno članu 156. (povreda nepovredivosti privatnog života) Krivičnog zakonika na temelju zahteva podnositeljke predstavke i poverilo je taj predmet Gradskom tužilaštvu u Bakuu.

23. Podnositeljku predstavke je 17. marta 2012. saslušao N. A., istražitelj u Gradskom tužilaštvu u Bakuu.

24. Podnositeljka predstavke je 17. marta 2012. uz pomoć prijatelja otkrila da pored kamere koja je bila instalirana u spavaćoj sobi u njenom stanu ima još kamera koje su tajno postavljene. Osim toga, ustanovili su da postoji i novoinstalirana druga telefonska linija, a našli su i informatičke kablove koji su očigledno bili korišćeni za prenos snimaka napravljenih skrivenim kamerama.

25. Po rečima podnositeljke predstavke, ona i njeni prijatelji su se sutradan vratili u stan i otkrili su nekoliko znakova koji su im ukazali na to da je neko tokom noći boravio u tom stanu.

26. Podnositeljka predstavke je 19. marta 2012. otišla u Gradsko tužilaštvo u Bakuu da bi zatražila da se njen stan pregleda. Po rečima podnositeljke predstavke, istražitelji su posetili njen stan, ali su odbili da bilo šta komentarišu u vezi sa svrhom i svrhom pronađenih kablova, već su samo kazali da ne poseduju tehničko znanje koje bi im omogućilo da to učine. Takođe su odbili da organizuju da neko stručno lice pregleda stan, ali su se složili da sama podnositeljka predstavke stupi u kontakt sa Automatskom telefonskom stanicom br. 538 (u daljem tekstu: ATS), čiji je operater Baktelekom, državna telekomunikaciona kompanija koja je odgovorna za telefonski uređaj koji se nalazi izvan stana podnositeljke predstavke, a s kojim su ti kablovi bili povezani.

27. Podnositeljki predstavke je u ATS-u rečeno da je inženjer koji je zadužen za njenu zgradu N. J., službenik ATS. Podnositeljka predstavke je uspela da pronađe N. J. i uredila je da se s njim sastane istog dana u svom stanu. Takođe je organizovala da istražitelji iz gradskog tužilaštva u Bakuu N. A. i njegov pomoćnik prisustvuju tom susretu.

28. Po rečima podnositeljke predstavke, tokom sastanka u njenom stanu 19. marta 2012. godine N. J. je priznao, u prisustvu istražitelja, podnositeljke predstavke, njenog advokata i još troje njenih prijatelja, da je u julu 2011, jedne subote kada je bio slobodan (to je mogao biti ili 2. ili 9. jul 2011) na osnovu uputstva svog pretpostavljenog instalirao drugu telefonsku liniju i povezao kablove iz ATS sa telefonskim uređajem koji se nalazi neposredno izvan stana podnositeljke predstavke. Neki nepoznati čovek koga je sreo van

stana zatražio je od njega da ostavi još dodatnih 15 metara žice kako bi sve to moglo da bude povezano u samom stanu. Takođe je čuo druge ljude kako rade sa kablovima u stanu. Po rečima podnositeljke predstavke, tokom tog razgovora istražitelj N. A. je, kako se činilo, beležio izjave dotičnog inženjera. Međutim, on je kasnije pocepao svoj rukom vođeni zapisnik i sačinio je novi dokument u kome nije bilo tog iskaza inženjera. Takođe je zatražio od inženjera da ukloni drugu telefonsku liniju, ali to uklanjanje nije dokumentovano. Po rečima podnositeljke predstavke, uprkos njenim primedbama N. A. nije uključio izjave N. J. u istražni spis, niti je u zapisniku o istrazi pomenuo da je uopšte došlo do susreta sa N. J. u stanu podnositeljke predstavke.

29. Podnositeljka predstavke je 21. marta 2012. zatražila od Državnog javnog tužilaštva i Gradskog tužilaštva u Bakuu da saslušaju N. J. Potom je 3. aprila i 12. aprila 2012. posetila Gradsko javno tužilaštvo u Bakuu da bi dobila najnovije podatke o statusu istrage, ali ta njena nastojanja nisu urodila plodom.

30. Prema dokumentima koje je dostavila Država, 30. marta 2012. je N. A., istražitelj u Gradskom tužilaštvu u Bakuu, doneo zvaničnu odluku kojom se prihvata zahtev podnositeljke predstavke da se sasluša N. J. i da se preduzmu istražne radnje kako bi ustanovilo ko mu je dao uputstvo da postavi kablove koji su vodili ka stanu podnositeljke predstavke. Država nije dostavila nijedan zapisnik sa saslušanja N. J., niti bilo kakvu dalju odluku koju su organi tužilaštva s tim u vezi doneli.

31. U međuvremenu, 19. marta 2012. istražitelj je naložio da veštaci stručno ispitaju rukavice, komade novinske hartije i bravu pronađenu u stanu podnositeljke predstavke.

32. U periodu između aprila 2012. i avgusta 2013. godine istražitelj je doneo niz odluka kojima je izdavao naloge veštacima da stručno ispitaju sledeće stvari: fotografije napravljene na osnovu snimaka koje su poslate podnositeljki predstavke i listu *Yeni Mūsavat*; kablove pronađene u stanu podnositeljke predstavke; disk na kome se nalazio video-zapis objavljen na „mustavat.tv”; poštansku omotnicu u kojoj se nalazilo preteće pismo zajedno s fotografijama koje su poslate podnositeljki predstavke i listu *Yeni Mūsavat*; kao i disk na kome se nalazio video-snimak objavljen na sajtu „ictimaipalatka.com”.

33. Država nije dostavila nijedan izveštaj veštaka niti bilo kakav drugi dokument koji bi se odnosio na gore pomenute odluke. Stranke nisu dostavile Sudu nijedan dodatni dokument koji bi se odnosio na istražne radnje koje su preduzete.

2. Pritužbe podnositeljke predstavke u vezi s navodnom neefikasnošću istrage

34. Podnositeljka predstavke je 4. aprila 2012. objavila saopštenje za štampu u kome je kritikovala Gradsko tužilaštvo u Bakuu zbog toga što nije

sprovelo odgovarajuću istragu i u kome je navela da je njen pristup materijalu iz istrage „krajnje ograničen”.

35. Podnositeljka predstavke je 13. aprila 2012. podnela pritužbu Državnom javnom tužilaštvu protiv zvaničnika Gradskog tužilaštva u Bakuu, navodeći da oni odbijaju da preuzmu očigledne i jednostavne istražne radnje.

36. Državno javno tužilaštvo nije postupilo po pritužbi podnositeljke predstavke. Umesto toga, 26. aprila 2012. Državno javno tužilaštvo i Gradsko tužilaštvo u Bakuu objavili su zajedničko saopštenje za javnost o statusu istrage (u daljem tekstu: Izveštaj o statusu). Sadržaj tog izveštaja o statusu i postupak koji je vođen dok se do njega nije došlo opisani su u odeljku D, dole.

37. Podnositeljka predstavke je 12. novembra 2012. zatražila od Državnog javnog tužilaštva i Gradskog tužilaštva u Bakuu informacije o statusu istrage i kopije svih dotad doneti odluka, ako ih je bilo. Po rečima podnositeljke predstavke, odgovorilo joj je Gradsko tužilaštvo u Bakuu pismima od 14. i 21. novembra 2012. i navelo da se istraga sprovodi i da su odluke povodom različitih zahteva podnositeljke predstavke bile donete 31. marta i 3. aprila 2012. (u spisu predmeta nema kopija tih pisama ni tih odluka). Po rečima podnositeljke predstavke, ona je 28. novembra 2012. poslala pismo tražeći kopije tih odluka, budući da ih nije dobila.

38. Pošto nije dobila nikakav dalji odgovor, podnositeljka predstavke je 2. aprila 2013. ponovo zatražila informacije od organa tužilaštva o statusu istrage. Gradsko tužilaštvo u Bakuu joj je 4. aprila 2013. odgovorilo da su joj odluke koje su donete povodom njenih zahteva poslate 30. marta 2012. i 3. decembra 2012. (u spisu predmeta nema nijednog primerka odluke od tog datuma). U pismu je dalje navedeno da je preduzet izvestan broj istražnih radnji, uključujući i različita ispitivanja koja sprovode veštaci. Pismom od 30. aprila 2013. Državno javno tužilaštvo je podnositeljki predstavke uputilo sličan odgovor.

39. Podnositeljka predstavke je 12. avgusta 2013, nakon što je u julu 2013. objavljen drugi video-zapis snimljen skrivenom kamerom (vidi stav 20, gore) podnela pritužbu protiv organa tužilaštva Okružnom sudu u Sabailu (*Sabail* – predgrađe Bakua, prim. prev.) zahtevajući da se sprovede postupak sudskog nadzora i konstatujući da više od godinu dana nije sprovedena delotvorna istraga, kao i da su se organi tužilaštva ograničili na nejasne nagoveštaje o tome u kom pravcu se istraga odvija. Zatražila je od suda da tu neaktivnost organa tužilaštva proglasi nezakonitom i da odredi iznos materijalne naknade koju ona za to treba da dobije.

40. Okružni sud u Sabailu je svojom odlukom od 13. avgusta 2013. odbio da razmatra pritužbu podnositeljke predstavke, zaključivši da nije nadležan da razmotri tu pritužbu na osnovu postupka sudskog nadzora, jer se pitanje koje je predmet njene pritužbe ne nalazi na isključivoj listi vrsta odluka i radnji tužilačkih organa, koja je utvrđena članovima 449. stav 3. tačka 1. do

449. stav 3. tačka 7. Zakonika o krivičnom postupku (u daljem tekstu: ZKP) koje se mogu osporiti u postupku sudskog nadzora. Sud je konstatovao da pritužba koja se odnosi na navodnu neaktivnost organa tužilaštva treba da bude podneta shodno pravilima upravnog postupka.

41. Gradsko tužilaštvo Bakua je 16. avgusta 2013, rešavajući po zahtevu podnositeljke predstavke, odbilo da joj dozvoli pristup istražnom spisu dok istraga ne bude okončana i pritom se pozvalo na članove 87, 281. stav 3. i 284–286. ZKP. Istog dana, Gradsko tužilaštvo u Bakuu je odbilo zahtev podnositeljke predstavke da krivično delo povodom koga se istraga vodi bude prekategORIZOVANO u delo koje je predviđeno članom 163. stav 1. (ometanje zakonite profesionalne aktivnosti novinara) Krivičnog zakonika.

42. Podnositeljka predstavke je 28. avgusta 2013. podnela još jednu pritužbu Okružnom sudu u Sabailu u skladu s postupkom sudskog nadzora, i ta pritužba je bila sličnog sadržaja onoj prethodnoj od 12. avgusta 2013. Okružni sud u Sabailu je 30. avgusta 2013. odbacio tu pritužbu iz istih razloga na kojima je bila zasnovana njegova odluka od 13. avgusta 2013. Na tu odluku podnositeljka predstavke je 9. septembra 2013. izjavila žalbu. Apelacioni sud u Bakuu je 18. septembra 2013. potvrdio odluku Okružnog suda u Sabailu o neprihvatljivosti pritužbe.

43. Podnositeljka predstavke je 18. septembra 2013. podnela treću pritužbu Okružnom sudu u Sabailu saglasno postupku sudskog nadzora i ta pritužba je ponovo odbijena odlukom Okružnog suda 30. septembra 2013, koja je potvrđena odlukom Apelacionog suda u Bakuu od 17. oktobra 2013. godine.

44. U međuvremenu, na preporuku Okružnog suda u Sabailu, podnositeljka predstavke je 28. avgusta 2013. podnela pritužbu na rad organa tužilaštva Privrednom upravnom sudu br. 1. u Bakuu, u skladu s pravilima upravnog postupka.

45. Privredni upravni sud br. 1. u Bakuu je 19. septembra 2013. odbio da razmatra tu pritužbu zaključivši na osnovu Zakonika o upravnom postupku i Zakona o upravnim postupcima da nije nadležan da razmatra pritužbe koje se odnose na aktivnosti organa koji se bave krivičnopravnom istragom u krivičnim postupcima.

46. Podnositeljka predstavke je 14. oktobra 2013. izjavila žalbu na tu odluku, navodeći da ju je Okružni sud u Sabailu uputio da sledi upravni postupak.

47. Apelacioni sud u Bakuu je 4. decembra 2013. odbacio žalbu podnositeljke predstavke i potvrdio odluku Privrednog upravnog suda br. 1. u Bakuu.

48. Podnositeljka predstavke je 20. decembra 2013. tim povodom izjavila žalbu Vrhovnom sudu, a ta njena žalba je odbijena 6. februara 2014. godine.

D. Objavljivanje Izveštaja o statusu i parnični postupak protiv organa tužilaštva

49. Kao što je gore navedeno, u odgovor na pritužbu podnositeljke predstavke od 13. aprila 2012. Državno javno tužilaštvo i Gradsko tužilaštvo u Bakuu objavili su 26. aprila 2012. Izveštaj o statusu istrage (vidi stav 36, gore). U tom izveštaju je istaknuto da su podnositeljka predstavke i njen advokat širili lažne informacije po medijima o navodnoj neadekvatnosti istrage i da su na taj način pokušali da „stvore negativno mišljenje” u javnosti u vezi s tom istragom. Osim toga, navodi se da su istražni organi preduzeli određeni broj istražnih radnji, a naročito sledeće:

Na zahtev [podnositeljke predstavke], Državno javno tužilaštvo je 15. marta 2012. godine otvorilo krivičnopravnu istragu saglasno članu 156. stav 1. Krivičnog zakonika i poverilo tu istragu istražnom odeljenju Gradskog tužilaštva u Bakuu. U početnim fazama istrage [podnositeljka predstavke] je saslušana u prisustvu svog pravnog zastupnika A. Ismayilova; u istrazi je označena kao žrtva krivičnog dela i pritom su joj objašnjena njena prava i obaveze.

Posle toga, kako bi otkrili tragove krivičnog dela i materijalne dokaze i kako bi utvrdili ostale okolnosti važne za taj slučaj, [istražni organi] su sproveli, uz učešće veštaka, kriminologa [podnositeljke predstavke], njenog pravnog zastupnika i svedoka očevidaca, inspekciju mesta na kome se incident dogodio, konkretno stana koji se nalazi na adresi... a u vlasništvu je... u kome je podnositeljka predstavke živela kao zakupac stana, uzeli su relevantne materijalne dokaze sa mesta događaja, naručili izradu i dobili izveštaje veštaka i sproveli relevantna ispitivanja i izdali uputstva u vezi sa predmetom.

50. Potom su u Izveštaju o statusu navedene informacije o periodu tokom koga je podnositeljka predstavke iznajmljivala taj stan, a navedeni su i podaci o identitetu lica kojima je kasnije izdavala taj stan u pazakup, kao i informacije o finansijskim aranžmanima između nje i tih lica.

51. U Izveštaju o statusu dalje se navodi sledeće:

Pored toga, istragom je takođe utvrđeno da su koverti koji su sadržali fotografije [podnositeljke predstavke] poslani sa imenom pošiljaoca Valeriy Mardanov iz Moskve na registrovanu adresu [podnositeljke predstavke] koja glasi... i na redakciju lista *Yeni Miasavat*. Istražitelji su zaplenili kovertu i stavili ih među dokazni materijal predmeta.

Zahtev [podnositeljke predstavke] da još neka lica budu ispitana u svojstvu svedoka, koji su istražni organi primili 28. marta 2012. odobren je i ta lica su saslušana.

52. U Izveštaju o statusu potom se navodi da je pored toga što su preduzete gore navedene istražne radnje saslušan još jedan broj lica. U tom izveštaju su otkrivena imena i prezimena tih lica, kao i njihova zanimanja i podaci o odnosu sa podnositeljkom predstavke. Tu je pomenut muškarac sa kojim je, prema Izveštaju, podnositeljka predstavke bila „u vezi”, njena sestra, njen brat, njeni prijatelji i kolege koji su je posećivali u stanu. Sve u svemu, u tom izveštaju su navedeni kompletni lični podaci 15 lica, kao i podaci o profesiji većine njih.

53. Na kraju Izveštaja o statusu stoji kako sledi:

[Podnositeljka predstavke] je 13. i 17. aprila 2012. pozvana u istražno odeljenje u vezi sa neophodnim istražnim radnjama, ali se ona tom pozivu nije odazvala; pojavila se na saslušanju 26. aprila 2012.

Od početka istrage, pored toga što su [podnositeljki predstavke] i njenom pravnom zastupniku istražni organi upućivali pozive 17. marta, 3. aprila i 14. aprila 2012, u upravu Gradskog tužilaštva u Bakuu dolazili su i ona i njen predstavnik kako bi iznosili zahteve i davali konkretna uputstva istražnom timu u vezi sa kompletnim, nepristrasnim i sveobuhvatnim vođenjem istrage.

54. Kada je reč o informacijama pomenutim u stavovima 50. i 52, gore, podnositeljka predstavke kaže da je ona sama nerado i sa oklevanjem dala istražiteljima glavninu tih podataka na zahtev tužioca kako bi pomogla istrazi, očekujući da će te informacije biti čuvane u tajnosti. Zvaničnici Gradskog tužilaštva u Bakuu su joj obećali da će poštovati tajnost tih podataka.

55. Predstavnik Gradskog tužilaštva u Bakuu je 27. aprila 2012. u jednom intervjuu ukazao na to da je Izveštaj o statusu objavljen da bi se odgovorilo na pritužbe koje je podnositeljka predstavke iznosila u javnosti o navodnom nepostojanju delotvorne istrage. Taj predstavnik Gradskog tužilaštva je takođe rekao da nema ničeg nezakonitog u sadržaju Izveštaja o statusu.

56. Podnositeljka predstavke je 21. juna 2012. podnela odštetni zahtev Okružnom sudu u Sabailu protiv Državnog javnog tužilaštva, Gradskog tužilaštva u Bakuu, N. A. (istražitelja u Gradskom tužilaštvu u Bakuu) i A. A. (zamenika javnog tužioca u Bakuu). U zahtevu je navela da je objavljivanje detaljnih informacija iz njenog privatnog života u Izveštaju o statusu 26. aprila 2012. predstavljalo nezakonito i neopravdano mešanje u njeno pravo na poštovanje privatnog života i slobodu izražavanja, te da Izveštaj o statusu predstavlja sastavni deo „klevetničke kampanje” koja se vodi protiv nje i koja takođe obuhvata objavljivanje „video-zapisa seksualne sadržine” i članaka u novinama. Tvrdila je da su objavljivanjem tih informacija, između ostalog, prekršeni član 32. Ustava, član 199. Zakonika o krivičnom postupku, kao i član 8. Konvencije. Tražila je da joj se na ime naknade za duševni bol isplati iznos od 40.000 azerbejdžanskih manata (AZN) i da joj svi tuženi upute javno izvinjenje.

57. Presudom od 27. jula 2012. Okružni sud u Sabailu odbacio je odštetni zahtev podnositeljke predstavke, zaključivši da je svrha Izveštaja o statusu bila da se otkloni mogućnost da se formira negativno javno mnjenje o istražnim organima zbog javnih pritužbi podnositeljke predstavke da je istraga neefikasna. Taj sud je stao na stanovište da su informacije koje su objavljene u Izveštaju o statusu bile „opšteg karaktera” i da njima nije prekršen zahtev domaćeg zakonodavstva u pogledu zaštite privatnosti pojedinca. Konkretno, taj sud je utvrdio sledeće:

[Izveštaj o statusu istrage] sadržao je informacije opšteg karaktera kako bi se sprečilo stvaranje negativnog javnog mnjenja; kada su te informacije napisane, nisu prekršene odredbe domaćeg zakonodavstva u vezi sa zaštitom poverljivosti privatnih i porodičnih podataka Khadije Ismayilove. Prema tome, informacije sadržane u [Izveštaju o statusu]

ne mogu se smatrati informacijama kojima se nanosi šteta ugledu podnositeljke predstavke niti njenom privatnom i porodičnom životu.

58. Taj sud je takođe stao na stanovište da podnositeljka predstavke nije mogla da dokaže da je pretrpela bilo kakvu nematerijalnu štetu saglasno odredbama Građanskog zakonika i Zakonika o parničnom postupku, prema tumačenju Opšte sednice Vrhovnog suda.

59. Podnositeljka predstavke je 24. septembra 2012. izjavila žalbu na tu presudu i ponovo je istakla svoju argumentaciju, dodatno se pritužujući da se prvostepeni sud oglušio o njene zakonske i činjenične argumente i da se nije pozvao ni na jednu zakonsku odredbu kao osnov za donošenje te odluke.

60. Apelacioni sud u Bakuu je 20. novembra 2012. odbio žalbu podnositeljke predstavke i potvrdio presudu prvostepenog suda, saglasivši se sa obrazloženjem koje je taj sud dao.

61. Vrhovni sud je 29. marta 2013. odbio žalbu kojom je podnositeljka predstavke osporila primenu materijalnog ili procesnog prava, zaključivši da objavljivanje Izveštaja o statusu istrage nije predstavljalo mešanje u pravo na zaštitu privatnog ili porodičnog života podnositeljke predstavke i da njime nisu bile prekršene merodavne odredbe domaćeg zakonodavstva.

E. Hapšenje podnositeljke predstavke i krivični postupci koji su protiv nje vođeni

62. U decembru 2014. godine podnositeljka predstavke je uhapšena i držana u pritvoru pod optužbom da je jednog bivšeg kolegu podstakla na samoubistvo. U februaru 2015. dodatno je optužena za krivično delo protivpravnog prisvajanja novčanih sredstava velikih razmera, nezakonito preduzetništvo, izbegavanje plaćanja poreza i zloupotrebu službenog položaja u vezi sa aktivnostima koje je obavljala kao direktor Radija *Azadliq* od 1. jula 2008. do 1. oktobra 2010. godine. Događaji koji su doveli do njenog hapšenja i rešenja o pritvoru predmet su posebne predstavke (br. 30778/15), u kojoj je podnositeljka izrazila pritužbe po članu 5, članu 6. stav 2 i članovima 10. i 18. Konvencije.

63. Podnositeljka predstavke je 1. septembra 2015. osuđena na kaznu zatvora u trajanju od sedam i po godina. Posle niza žalbi, 25. maja 2016. ona je delimično oslobođena optužbi, a kazna joj je smanjena na tri godine i šest meseci zatvora, uslovno na pet godina. Istog dana je puštena na slobodu.

II. MERODAVNO UNUTRAŠNJE I MEĐUNARODNO PRAVO

A. Ustav

64. Član 32. Ustava koji je bio na snazi u predmetnom vremenu glasi kako sledi:

Član 32. Pravo na neprikosновенost ličnosti

I. Svako ima pravo na neprikosновенost ličnosti.

II. Svako ima pravo na zaštitu tajnosti ličnog i porodičnog života. Zabranjeno je mešanje u privatni ili porodični život, osim u slučajevima utvrđenim zakonom. Svako ima pravo na zaštitu od nezakonitog mešanja u svoj privatni i porodični život.

III. Niko nema pravo da prikuplja, čuva, koristi i saopštava informacije o privatnom životu nekog lica bez pristanka tog lica. Izuzev u slučajevima propisanim zakonom, niko ne može biti podvrgnut praćenju, snimanju video-materijala ili fotografija, zvučnih zapisa, niti može biti podvrgnut bilo kakvom sličnom postupku bez sopstvenog pristanka i protiv svoje volje.

IV. Država svakome jemči pravo na tajnost prepiske, telefonskih razgovora, poštanskog i telefonskog komuniciranja i informacija poslatih nekim drugim putem. To pravo može biti ograničeno u skladu s postupkom koji je predviđen zakonom, u cilju sprečavanja kriminala ili otkrivanja istinitih činjenica u istrazi nekog krivičnog dela.

V. Svako ima pravo da bude obavešten o prikupljenim podacima o svojoj ličnosti, osim u slučajevima koji su propisani zakonom. Svako ima pravo da traži da se isprave ili uklone podaci koji se odnose na njega, a ne odgovaraju istini, nepotpuni su ili prikupljeni na način kojim su prekršene zakonske odredbe.

B. Krivični zakonik

65. Član 156. Krivičnog zakonika koji je bio na snazi u predmetno vreme, glasi kako sledi:

Član 156. Kršenje odredbe o nepovredivosti privatnog života

156.1. Nezakonito prikupljanje i saopštavanje podataka o privatnom životu nekog lica, koji predstavljaju njegovu ličnu ili porodičnu tajnu, kao i prodaja ili predaja drugom licu dokumenata, video-zapisa i fotografskog materijala i zvučnih zapisa s takvim informacijama -

kazniće se novčanom kaznom u iznosu od hiljadu do dve hiljade manata ili društveno korisnim radom u periodu od dvesta četrdeset sati do četiristo osamdeset sati ili vaspitnopopovravnim radom u trajanju do jedne godine.

156.2. Isti postupci, ako ih počini službeno lice koristeći pritom svoj službeni položaj -

kazniće se kazneno-popovravnim radom u trajanju do dve godine ili kaznom zatvora u trajanju do jedne godine, uz gubitak ili bez gubitka prava na obavljanje određenih dužnosti ili bavljenje određenom profesijom u trajanju do tri godine.

66. Član 163. Krivičnog zakonika glasi kako sledi:

Član 163. Ometanje zakonite profesionalne delatnosti novinara

163.1. Ometanje zakonite profesionalne delatnosti novinara, tj. primoravanje novinara da saopšte ili da ne saopšte informacije, primenom sile ili pretnjom primenom -

kazniće se novčanom kaznom u iznosu od petsto do hiljadu manata ili vaspitno-popovravnim radom u trajanju do godinu dana.

163.2. Isti postupak, ako ga počini službeno lice koristeći svoj službeni položaj -

kažnjava se vaspitno-popravnim radom u trajanju do dve godine ili kaznom zatvora u trajanju do godinu dana, uz gubitak ili bez gubitka prava na obavljanje određenih dužnosti ili bavljenje određenim aktivnostima u trajanju do tri godine.

C. Zakonik o krivičnom postupku

67. Član 199. Zakonika o krivičnom postupku (ZKP) glasi kako sledi:

Član 199. Zaštita lične i porodične tajne

199.1. Tokom krivičnog postupka preduzimaju se mere za zaštitu podataka koji čine ličnu i porodičnu tajnu predviđenu ovim kodeksom i drugim zakonima Republike Azerbejdžan.

199.2. Tokom procesnih radnji zabranjeno je nepotrebno prikupljanje, saopštavanje ili korišćenje informacija koje se odnose na privatni život bilo kog lica, kao i drugih podataka o ličnosti za koje to lice smatra da moraju biti čuvani u tajnosti. Na zahtev istražitelja, tužioca ili suda, učesnici u istražnom i sudskom postupku dužni su da se pismeno obavežu da neće širiti takve podatke o ličnosti.

199.3. Ako organ koji vodi krivični postupak zatraži na osnovu odgovarajuće sudske odluke podatke od bilo kog lica o njegovom privatnom životu, to lice ima pravo da dobije uveravanja da je prikupljanje tih podataka neophodno u krivičnom postupku koji se vodi, odnosno u protivnom ima pravo da odbije da ih saopšti. Ako organ koji vodi krivični postupak zatraži od lica da iznese podatke o svom privatnom životu ili privatnom životu nekog drugog lica po osnovu neophodnosti tih podataka, onda je taj organ dužan da u zapisnik saslušanja ili nekog drugog istražnog postupka unese potvrdu o neophodnosti da se dobiju te informacije.

199.4. Dokazi kojima se otkrivaju lične ili porodične tajne moraju se razmatrati na zatvorenoj sednici suda.

199.5. Šteta koja se nekom licu nanese povredom neprikosновенosti ličnog života ili obelodanjivanjem lične ili porodične tajne podleže naknadi u skladu sa postupkom predviđenim u zakonodavstvu Republike Azerbejdžan.

68. Član 449. ZKP, koji je bio na snazi u predmetnom vremenu, glasi kako sledi:

Član 449. Izjavljivanje žalbe sudu zbog procesnih postupaka ili odluka organa koji je vodio krivični postupak

...

449.2. Sledeća lica imaju pravo da izjave žalbu zbog procesnih postupaka ili odluka organa koji je vodio krivični postupak:

...

449.2.2. žrtva krivičnog dela i njen zakoniti predstavnik;

...

449.3. Lica iz stava 449. 2 ovog kodeksa imaju pravo da izjave žalbu sudu zbog procesnih postupaka ili odluka organa koji je vodio krivični postupak u vezi sa sledećim pitanjima:

449.3.1. odbijanja da se prihvati predstavka o krivičnom delu;

- 449.3.2. zadržavanja u policijskom pritvoru ili pretkrivičnom pritvoru;
- 449.3.3. povreda prava lica koje je lišeno slobode;
- 449.3.4. mučenje ili drugo surovo postupanje prema licu lišenom slobode;
- 449.3.5. otvaranja krivičnog postupka i suspendovanje ili obustava krivičnog postupka;
- 449.3.6. prinudno vođenje krivičnog postupka, primena procesnih mera prinude ili sprovođenje pretresa bez sudskog naloga;
- 449.3.7. odstranjenje advokata odbrane optuženog (ili osumnjičenog) lica iz krivičnog postupka.

D. Dokumenti Saveta Evrope

69. Slede izvodi iz Preporuke CM/Rec(2016)4 Komiteta ministara zemljama članicama o zaštiti novinarstva i bezbednosti novinara i ostalih medijskih aktera (tu preporuku je usvojio Komitet ministara 13. aprila 2016. godine na 1.253. sastanku zamenika ministara):

1. Alarmantno je i neprihvatljivo da su novinari i ostali medijski akteri u Evropi sve češće izloženi pretnjama, uznemiravanju, stavljanju pod nadzor, zastrašivanju, proizvoljnom lišavanju slobode, fizičkim napadima, mučenju, čak i ubistvima zbog svog istraživačkog rada, svojih mišljenja ili izveštavanja, a naročito kada se u svom radu usredsrede na zloupotrebu ovlašćenja, korupciju, kršenje ljudskih prava, kriminalne aktivnosti, terorizam i fundamentalizam. Ta zlostavljanja i krivična dela opsežno su dokumentovana u zvaničnim izveštajima koje objavljuju mediji, nevladine organizacije i branioци ljudskih prava.

2. Novinari i ostali medijski akteri često su direktna meta napada zbog svog pola, rodnog identiteta, seksualne orijentacije, etničkog identiteta, pripadnosti nekoj manjinskoj grupi, veroispovesti ili zbog nekih drugih posebnih karakteristika koje ih mogu izložiti diskriminaciji i opasnostima prilikom obavljanja njihovog posla. Novinarke i druge žene koje su medijski akteri suočavaju se s posebnim, rodno zasnovanim opasnostima, uključujući seksističko i mizogino zlostavljanje i ponižavanje, pretnje, zastrašivanje, uznemiravanje, seksualnu agresiju i nasilje. Takva vrsta uznemiravanja sve se više odvija na internetu. Zato postoji potreba da se preduzimaju hitni, odlučni i sistemski odgovori.

3. Gore opisana zlostavljanja i krivična dela, koja u praksi čine i državni i nedržavni akteri, imaju ozbiljan negativni uticaj odvracanja (efekat zamrzavanja) na slobodu izražavanja, koja je zajamčena članom 10. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (ETS br. 5, u daljem tekstu: Konvencija), uključujući negativan uticaj na mogućnost pristupa informacijama, na ulogu novinara i ostalih medijskih aktera kao čuvara javnog interesa i na otvorenu i energičnu javnu raspravu, što je sve suštinski važno u demokratskom društvu. Na ta zlostavljanja i krivična dela često se odgovara nedovoljnim naporima nadležnih državnih organa da se počinioци izvedu pred lice pravde, što dovodi do stvaranja kulture nekažnjavanja i može podstaći dodatne pretnje i nasilje i narušiti poverenje javnosti u vladavinu prava.

...

6. Kako bi se uspostavilo okruženje koje je povoljno i podsticajno za slobodu izražavanja, zajamčenu članom 10. Konvencije, i kako bi se to okruženje zaštitilo,

države moraju da ispune niz pozitivnih obaveza utvrđenih u relevantnim presudama Evropskog suda za ljudska prava i navedenih u načelima koja su priložena uz tekst ove preporuke. Te obaveze dužne su da ispune izvršne, zakonodavne i sudske vlasti, kao i druga državna tela, uključujući agencije koje se bave očuvanjem javnog poretka i nacionalne bezbednosti, i to na svim nivoima – saveznom, nacionalnom, regionalnom i lokalnom.

7. U skladu sa uslovima utvrđenim u članu 15.b Statuta Saveta Evrope (ETS br. 1), Komitet ministara preporučuje da vlade zemalja članica:

i. hitno i pomoću svih grana vlasti sprovedu smernice utvrđene u aneksu ove preporuke, pri čemu će u potpunosti uvažavati načela koja su u njoj navedena;

ii. preispitaju relevantne domaće zakone i da ih, po potrebi, izmene, kako bi se osigurala njihova usklađenost sa obavezama država preuzetih po Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda;

iii. promovišu ciljeve ove preporuke na nacionalnom nivou, kao i da se povežu i saraduju sa svim zainteresovanim stranama da bi se navedeni ciljevi ostvarili.

70. U Aneksu Preporuke CM/Rec(2016)4, Komitet ministara iznosi detaljne smernice zemljama članicama o tome kako da ispune svoje relevantne obaveze u pogledu delotvorne zaštite novinarstva i bezbednosti novinara i drugih medijskih aktera, kombinujući zakonske, upravne i praktične mere, koje su organizovane u vidu četiri „stuba”: sprečavanje, zaštita, krivično gonjenje (uključujući posebnu usredsređenost na problem nekažnjivosti) i promovisanje informisanja, obrazovanja i podizanja nivoa svesti. Smernice su zasnovane na opsežnom korpusu načela, koja počivaju na Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i na relevantnim presudama i odlukama Evropskog suda za ljudska prava.

71. Slede izvodi iz Izveštaja komesara za ljudska prava Saveta Evrope (CommDH(2013)14, koji nosi datum 6. avgust 2013), a napisan je po završetku njegove posete Azerbejdžanu od 22. do 24. maja 2013:

I. Sloboda izražavanja

7. Situacija u vezi sa slobodom izražavanja, uključujući slobodu medija u Azerbejdžanu, odavno predstavlja razlog za zabrinutost nacionalnih i međunarodnih posmatrača. Među međunarodnim posmatračima nalazi se i Thomas Hammarberg, prethodnik sadašnjeg komesara (Nilsa) Muižnieksa, i on je takođe posebno naglasio značajne nedostatke u tim oblastima u svom Izveštaju o Azerbejdžanu iz 2010. godine, kao i u komentarima objavljenim 2011. Kako je dalje u tekstu detaljnije objašnjeno, komesar ističe da je većina tih nedostataka do dana-današnjeg ostala neotklonjena, a da se u nekim područjima mogu uočiti i očigledna pogoršanja.

1. Pravosudno zlostavljanje, zastrašivanje i nasilje nad novinarima

8. Komesar je ozbiljno zabrinut zbog očigledne intenzifikacije prakse na koju je posebno ukazao njegov prethodnik 2010. i 2011. godine i koja se svodi na neopravdano ili selektivno krivično gonjenje novinara i drugih lica koja izraze kritičko mišljenje. Poslednjih godina nekoliko medijskih aktera bilo je krivično gonjeno i/ili osuđeno za podsticanje na nacionalnu, rasnu ili versku mržnju i, u nekim slučajevima, za podsticanje na terorizam, kao i za huliganstvo, izbegavanje plaćanja poreza, posedovanje narkotika i nezakonito posedovanje oružja, s tim što je kredibilitet relevantnih optužbi bio umnogome osporen. Usled takvog postupanja jedan broj

novinara je osuđen na dugogodišnje kazne zatvora ili na vaspitno-popravni rad i/ili plaćanje visokih novčanih kazni. Prema podacima iz popisa zatvorenika koji je sproveo Komitet za zaštitu novinara (*Committee to Protect Journalists – CPJ*) u decembru 2012. godine Azerbejdžan se visoko kotira na spisku zemalja koje su novinare poslale u zatvor jer trenutno ima devet novinara u zatvoru.

...

11. Pored toga što su suočeni sa optužbama i mogućim zatvorskim kaznama, novinari dokumentovano dokazuju i da oni koji izveštavaju o povredama ljudskih prava ponekad bivaju izloženi fizičkim napadima. Prema podacima azerbejdžanskog Instituta za slobodu i bezbednost novinara (*Institute for Reporters' Freedom and Safety – IRFS*), od 2005. godine izvršeno je više od 200 nasilničkih napada na novinare, i pritom je samo 2011. godine maltretirano više od 50 domaćih i stranih novinara. Osim toga, preovladava nekažnjivost pa oni koji su odgovorni za te napade retko, ako ikada, ugledaju lice pravde. Ubistvo urednika časopisa *Monitor* Elmara Huseinova (*Huseynov*), 2005. godine i fatalne ubodne rane nanete nožem novinaru i piscu Rafiku Tagiju (*Rafiq Tagi*) u 2011. godini do danas su ostali nerešeni slučajevi. Komesar takođe ističe da nije bila sprovedena nikakva delotvorna i nezavisna istraga povodom smrti u zatvoru Novruzalija Mamadova.

12. Drugi nedavni incident odnosi se na foto-reportera Mehmana Huseinova (*Huseynov*), kome preti kazna zatvora do pet godina pod optužbom za huliganstvo zbog svađe koju je, kako se saznaje, imao sa policijskim službenicima dok je izveštavao sa demonstracija održanih u Bakuu u maju 2012. godine.

13. Neki azerbejdžanski novinari dokumentovano govore o stalnom uništavanju imovine koje ih je sprečilo da obavljaju svoje profesionalne dužnosti, a pritom ukazuju i da su bili izlagani fizičkim napadima. Idraka Abasova (*Idrak Abbasov*) i druge novinare 18. aprila 2012. napalo je oko 20 policajaca i čuvara državne naftne kompanije kada su pokušali da snime rušenje kuća u predgrađu Bakua. Idrak Abasov, novinar zaposlen u listu *Zerkalo* i u *IRFS*, odveden je u bolnicu u besvesnom stanju i konstatovani su mu prelomi rebara, povrede unutrašnjih organa i povrede očiju.

...

16. Pored fizičkih napada, novinari i medijski akteri u Azerbejdžanu ukazuju na to da su izloženi raznim oblicima zastrašivanja. U martu 2012. godine, na primer, nepoznata lica su pokušala da ucene Hadidžu Ismailovu (*Khadija Ismayilova*), novinarku radio-stanice Radio Slobodna Evropa /Radio Sloboda (*Radio Free Europe / Radio Liberty – RFE/RL*), koja je poznata po tome što je izveštavala o poslovnim holdinzima porodice predsednika Alijeva (*Aliyev*). Budući da je odbila da bude učutkana, na internet je postavljen intimni video-snimak napravljen skrivenom kamerom na kome se ona videla.

17. U svim gore pomenutim oblastima čini se da je nasušno potrebno potpuno nezavisno i nepristrasno sudsko preispitivanje u slučajevima u kojima se radi o novinarima i drugim medijskim akterima koji su digli svoj kritički glas. Komesar posebno ukazuje na to da je u poslednjem Izveštaju o monitoringu Parlamentarne skupštine Saveta Evrope takođe ukazano na nepostojanje nezavisnosti pravosudnog sistema u Azerbejdžanu; u Izveštaju je posebno naglašeno da izvršna grana vlasti i dalje bitno utiče na pravosuđe, čime doprinosi nastavljanju, a ne rešavanju problema...

...

Zaključci i preporuke

19. Komesar sa zabrinutošću konstatuje da je poslednjih meseci pojačano maltretiranje novinara i drugih lica koja izražavaju kritičke stavove, a protiv njih se podižu optužnice za sve teža krivična dela. Komesar ponovo naglašava da puštanje na slobodu svih lica koja su lišena slobode zbog stavova koje imaju treba da bude prioritarno pitanje za azerbejdžanske vlasti ako se želi da se zaštiti sloboda izražavanja.

20. Komesar poziva azerbejdžanske vlasti da u svakom pojedinačnom slučaju poštuju svoju obavezu da pokrenu hitnu, temeljitu i transparentnu istragu kad god se primeni nasilje prema novinarima ili im se upute pretnje nasiljem i da počinioci tih dela izvedu pred lice pravde; kažnjavanje bi u svakom slučaju trebalo da odrazi težinu tog krivičnog dela. Osim toga, komesar podseća azerbejdžanske vlasti ne smeju sprečavati rad novinara, naročito ne onih koji izveštavaju sa demonstracija, odnosno koji šire dokumentuju povrede ljudskih prava...

III. PODNESCI TREĆIH LICA KAO UMEŠAČA

72. Treća lica kao umešači pobrojana u stavu 4, gore, dostavila su sledeće zajedničke podneske.

73. Podnesci trećih lica kao umešača sastoje se od dva dela: oni prvo iznose pregled opšte situacije u kojoj se nalaze nezavisni novinari i medijski akteri u Azerbejdžanu; drugo, u drugom delu podnesaka oni ukazuju na to da članovi 8. i 10. Konvencije nameću tuženoj državi pozitivne obaveze u pogledu zaštite novinara kroz preduzimanje mera za sprečavanje ponašanja kojim se ograničava novinarska aktivnost, kao što je to ovde slučaj, i mere za istragu takvog ponašanja.

74. Treća lica kao umešači primećuju da Azerbejdžan ima jedno od najrestriktivnijih okruženja kada je reč o slobodi štampe u svetu i da je državna represija novinara, medija, blogera i boraca za zaštitu ljudskih prava široko rasprostranjena i teška. Poslednjih godina vlasti su se angažovale i dalje se angažuju u sistematskoj represiji slobode izražavanja u zemlji, primenjujući u te svrhe zastrašivanje, pretvaranje u metu i progon novinara i svih onih koji dignu kritički glas protiv vlasti. Nezavisni novinari i aktivisti suočavaju se sa hapšenjima, osuđujućim presudama i dugotrajnim kaznama zatvora donetim na osnovu lažnih, politički motivisanih optužbi. Takođe su neprestano suočeni s nasiljem i represalijama, čiji su počinioci kako državni, tako i nedržavni akteri, a svaki takav postupak prolazi nekažnjeno.

75. U vreme podnošenja komentara trećih lica jedanaest novinara, blogera i drugih aktivista koji su kritikovali vlasti nalazilo se u zatvoru. Osim toga, novinari su podvrgnuti žestokim napadima od kojih su treća lica kao umešači izdvojila sledeće primere; ti primeri su ilustrativni, ali nisu iscrpni:

(a) Uzeyir Jafarov (Uzeir Džafarov), novinar jednog lista žestoko je napadnut 2007. godine; nepoznati počinioci su taj napad izvršili nakon što je on objavio članak u kome je jednog visokog vojnog oficira optužio za korupciju i protivzakonite aktivnosti (vidi, s tim u vezi, *Uzeyir Jafarov protiv Azerbejdžana*, br. 54204/08, 29. januara 2015);

(b) Agil Khalil (Agil Halil), istraživački novinar, bio je izložen napadu agenata Ministarstva nacionalne bezbednosti zbog toga što je pokušao da snimi neke fotografije u sklopu priprema za jedan istraživački članak. Nije sprovedena nikakva delotvorna istraga povodom tog napada. U postupku koji je tim povodom vođen pred ESLJP, Država je priznala, u vidu jednostranog saopštenja, povrede prava koje su i bile predmet pritužbe tog podnosioca predstavke (vidi, s tim u vezi, *Khalil protiv Azerbejdžana* (dec.), br. 60659/08, 38175/09 i 53585/09, 6. oktobar 2010);

(c) Afghan Mukhtarly (Afgan Muhtarli) bio je navodno izložen napadu uniformisanih policijskih službenika u januaru 2009. godine, kada je izveštavao sa jednog mitinga u Bakuu, iako se identifikovao kao pripadnik štampe. Pokrenuta je zvanična istraga, ali se od nje odustalo zbog nedostatka dokaza;

(d) Elmina Badalova, novinara reportera pretukla su sedmorica neidentifikovanih ljudi u julu 2010. godine, kada je snimao fotografije u sklopu novinarskog istraživanja o luksuznoj nekretnini koju poseduje ministar saobraćaja. Istraga nije pokrenuta;

(e) Idrak Abbasov (Idrak Abasov), dopisnik *IRFS*, bio je navodno teško pretučen od dvadesetak pripadnika policije i obezbeđenja Državne naftne kompanije Azerbejdžana (*State Oil Company of Azerbaijan – SOCAR*) u aprilu 2012. godine, kada je pokušao da na filmsku traku zabeleži kako *SOCAR* ruši kuće lokalnog stanovništva. Tim povodom nije sprovedena nikakva delotvorna istraga;

(f) U oktobru 2013. godine jedna grupa novinara koja je izveštavala o događaju iz predizborne kampanje bila je izložena napadu posmatrača koji su im naneli teške povrede. Tvrdilo se da su policijski službenici prisustvovali tom događaju, ali nisu intervenisali. Nije pokrenuta istraga uprkos tome što je predstavnik OEBS za slobodu medija uputio poziv vlastima da istraže incident;

(g) Emin Huseynov (Emin Husejnov), direktor *IRFS*, bio je zlostavljan u pritvoru (vidi *Emin Huseynov protiv Azerbejdžana*, br. 59135/09, 7. maj 2015), potom je bio primoran da beži iz zemlje i lišen je državljanstva.

76. Osim toga, i nezavisne medijske organizacije su izložene napadima. Kao primer su treća lica kao umešači pomenula slučajeve maltretiranja reportera i napade na službene prostorije *IRFS*, Radija *Azadliq* i TV *Meydan*.

77. Prema navodima trećih lica kao umešača, zbog toga što Država ne istražuje i ne kažnjava napade na one koji kritikuju vlast, stvorena je i ukorenjena atmosfera nekažnjivosti. Kada bi i došlo do kažnjavanja ili kada bi bila izrečena neka sankcija, ona je uglavnom pogađala onoga ko je bio žrtva napada, a ne onoga ko je bio napadač.

78. Treća lica kao umešači su takođe istakla da su različite međunarodne i regionalne organizacije za zaštitu ljudskih prava, uključujući Savet Evrope, OEBS i UN, u više navrata pozivale azerbejdžanske vlasti da poboljšaju nivo

poštovanja prava na slobodu izražavanja, bilo tako što će osloboditi zatočene novinare, bilo tako što će stati na kraj represalijama zbog kritikovanja vlasti.

79. U vezi s konkretnim obavezama država po Konvenciji, pozivajući se na presude u predmetima *Palomo Sánchez i drugi protiv Španije* ([GC], br. 28955/06 i tri druge, stav 59, ECHR 2011, *Özgür Gündem protiv Turske* (br. 23144/93, stav 43, ECHR 2000-III); *Dink protiv Turske* (br. 2668/07 i četiri druge, stav 137, 14. septembar 2010), kao i na nekoliko drugih presuda ESLJP, treća lica kao umešači su iznela tvrdnju da prema članu 10. Konvencije postoji pozitivna obaveza visokih strana ugovornica da preduzmu neophodne mere kako bi sprečile i istražile ponašanje kojem je cilj ograničenje novinarske aktivnosti. Osim toga, pozivajući se na presude u predmetima *Von Hannover protiv Nemačke* (br. 59320/00, ECHR 2004-VI), *Von Hannover protiv Nemačke (br. 2)* ([GC], br. 40660/08 i 60641/08, ECHR 2012, *Sciacca protiv Italije* (br. 50774/99, ECHR 2005-I), *X i Y protiv Holandije* (26. mart 1985, Series A, br. 91), kao i na jedan broj drugih presuda i odluka ESLJP, oni su istakli da prema članu 8. postoji pozitivna obaveza da se preduzmu mere u sklopu unutrašnjeg polja slobodne procene država, uključujući delotvornu istragu povodom krivičnih dela u nekim slučajevima, kako bi se osigurala zaštita prava na privatni život, čak i u sferi odnosa između samih pojedinaca. Konačno, kada je reč o zaštiti podataka o ličnosti, država ima negativnu obavezu prema članu 8. Konvencije i ta obaveza se ogleda u kontekstu konkretnih dužnosti policije i organa tužilaštva u vezi sa zaštitom podataka o ličnosti do kojih dođu tokom istraga koje vode.

80. Treća lica kao umešači su zastupala stanovište da se na osnovu kombinovanog dejstva gore navedenih primera iz sudske prakse, u slučajevima u kojima dolazi do mešanja u privatnost novinara zbog njihovog novinarskog rada, otvara pitanje obaveza visokih strana ugovornica i po članu 8. i po članu 10. Konvencije.

81. Stoga su treća lica kao umešači zatražila da ESLJP ovaj predmet procenjuje u kontekstu težine položaja novinara u toj zemlji i sistematskog propusta Države da istraži ili da spreči povrede prava novinara, usled čega je nastupila opšta atmosfera nekažnjivosti kada je reč o napadima na novinare. U kontekstu mešanja u privatni život novinara insistirali su na tome da se pozitivne obaveze po članu 10. moraju nužno proširiti na stvarna ili zaprećena kršenja prava po članu 8. Konvencije, kao i da Evropski sud mora posebno pomno analizirati pozitivne obaveze po članu 8. tamo gde je otvoreno pitanje prava po članu 10. Mogućnost novinara da obavljaju svoju ulogu „čuvara javnog interesa” zavisi od njihove slobode od zastrašivanja, proganjanja, nezakonitog nadzora i praćenja i slobode od namernog zadiranja u njihov privatni život. To što nije obezbeđeno poštovanje i zaštita privatnih života novinara imalo je „efekat zamrzavanja” po njihov novinarski rad, a to je nanelo štetu društvu u celini.

PRAVO

I. SPAJANJE PREDSTAVKI

82. ESLJP smatra da shodno Pravilu 42. stav 1. Poslovnika Suda predstavke treba spojiti s obzirom na njihov sličan činjenični i pravni osnov.

II. NAVODNA POVREDA ČLANA 8. KONVENCIJE U VEZI SA PRETEČIM PISMOM I TAJNIM SNIMANJEM I EMITOVANJEM VIDEO-ZAPISA INTIMNOG SADRŽAJA

83. U vezi s pretećim pismom, tajnim postavljanjem skrivenih kamera u stanu podnositeljke predstavke i emitovanjem tajno snimljenih video-zapisa sa prizorima iz njenog privatnog života, podnositeljka predstavke se pritužila po članovima 8. i 13. Konvencije da je: (a) tužena država prekršila svoju negativnu obavezu time što je neposredno odgovorna za gore pomenuta dela i time što je organizovala klevetničku kampanju protiv nje u štampi; ili je (b), alternativno, tužena država propustila da ispuni svoju pozitivnu obavezu da zaštiti pravo podnositeljke predstavke na poštovanje njenog doma i privatnog života, što obuhvata njen fizički i moralni integritet, time što nije sprovela delotvornu istragu kako bi identifikovala one koji su odgovorni i time što joj nije pružila pravni lek koji bi mogla da iskoristi zbog neaktivnosti organa tužilaštva.

ESLJP smatra da tu pritužbu treba razmotriti isključivo po članu 8. Konvencije, koji glasi kako sledi:

1. Svako ima pravo na poštovanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.
2. Javne vlasti neće se mešati u vršenje ovog prava sem ako to nije u skladu sa zakonom i neophodno u demokratskom društvu u interesu nacionalne bezbednosti, javne bezbednosti ili ekonomske dobrobiti zemlje, radi sprečavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

A. Prihvatljivost

84. ESLJP konstatuje da ova pritužba nije očigledno neosnovana u smislu člana 35. stav 3. tačka (a) Konvencije. On dalje konstatuje da predstavka nije neprihvatljiva ni po jednom drugom osnovu. S tih razloga ona mora biti proglašena prihvatljivom.

B. Meritum

1. Argumentacija stranaka

(a) Podnositeljka predstavke

85. Podnositeljka predstavke je tvrdila da je tužena država prekršila svoju negativnu obavezu po članu 8. zato što se jedan broj entiteta koji su okvalifikovani kao „javne vlasti” zbog svoje institucionalne i operativne zavisnosti od Države neopravdano umešao u njeno pravo na poštovanje njenog doma i privatnog života. Alternativno, podnositeljka predstavke je zastupala stanovište da je, u svakom slučaju, tužena država propustila da ispuni svoju pozitivnu obavezu i zaštititi njeno prvo na poštovanje njenog doma i privatnog života.

86. U pogledu negativne obaveze, podnositeljka predstavke je tvrdila da su predstavnici Države instalirali skrivene kamere u njenoj spavaćoj sobi, snimili video-zapise intimnog sadržaja i plasirali ih onlajn. Naročito je istakla da je drugu telefonsku liniju i dodatne kablove preko koga su ti tajno snimljeni video-zapisi emitovani iz njenog stana povezao s njenim stanom službenik *ATS*, koja pripada Baktelekomu, telefonskoj kompaniji koju u potpunosti poseduje i kontroliše Država, tako da ona predstavlja deo zvanične strukture Ministarstva za komunikacije i informacione tehnologije. Pored toga, Ministarstvo nacionalne bezbednosti takođe ima kompletan pristup *ATS*-u. Bilo je potpuno jasno da je kompanija koju poseduje i kontroliše Država bila odgovorna za instaliranje druge telefonske linije i njeno povezivanje sa stanom podnositeljke predstavke.

87. Osim toga, podnositeljka predstavke je tvrdila da je Država imala jasan motiv da pokrene klevetničku kampanju protiv nje. Postavljanje skrivenih kamera i kablova dogodilo se svega nekoliko dana nakon što je podnositeljka predstavke objavila izveštaj o aktivnostima predsednikovih kćerki (vidi stavove 7. i 28, gore). Vreme u kome joj je upućeno preteće pismo i emitovanje prvog video-snimka sa intimnim sadržajem bilo je takođe povezano sa njenim izveštavanjem o predsednikovoj porodici. Konkretno, preteće pismo joj je poslato i video-snimak je objavljen otprilike mesec dana nakon što je podnositeljka predstavke počela da radi na pripremi članka o konzorcijumu za rudnik zlata (vidi stavove 7, 10. i 15, gore).

88. Podnositeljka predstavke je takođe primetila da je, nakon što je ona objavila tekstove o navodnoj korupciji, Narodna skupština donela izmene zakona kojim je komercijalnim preduzećima odobreno da ne obelodanjuju informacije o svojoj registraciji, vlasništvu i strukturi, čime se ograničava mogućnost novinara koji se bave istraživačkim novinarstvom „da identifikuju privatnu imovinu javnih ličnosti”. Narodna skupština je takođe donela zakon kojim se svim bivšim predsednicima i njihovim suprugama određuje doživotni imunitet.

89. Osim toga, tada su listovi *Yeni Azərbaycan*, *İki Sahil* i *Səs* počeli da objavljuju članke o video-snimcima s prizorima iz njenog intimnog života, u sklopu sistematske kampanje blaćenja koju su vlasti vodile protiv podnositeljke predstavke od 2011. do 2013. godine. Ti članci su bili uvredljivi po svojoj prirodi, u njima se javno raspravljalo o njenom seksualnom životu i iznošene su uvrede na račun njenog morala, što je sve nanelo štetu njenim ličnim i profesionalnim odnosima u konzervativnom azerbejdžanskom društvu. Podnositeljka predstavke je tvrdila da su sva ta tri lista pod državnom kontrolom zato što funkcionišu kao medijski organi vladajuće stranke *YAP* (*Yeni Azərbaycan Partiyası – Nova partija Azerbejdžana*) i izražavali su jasnu lojalnost *YAP* i Vladi. Naročito to važi za list *Yeni Azərbaycan*, koji je potpuno u vlasništvu *YAP*, a jedan član političkog saveta *YAP* je glavni urednik tih novina. List *İki Sahil* je u vlasništvu *SOCAR*, državne naftne kompanije, a glavni urednik tog lista je član političkog saveta *YAP*. List *Səs* je u vlasništvu dobrotvornog društva „Alinja”, koje je bilo jedan od osnivača *YAP*, a glavni urednik tog lista je jedan visoki funkcioner *YAP*.

90. Prema navodima podnositeljke predstavke, drugi video-snimak koji je emitovan u julu 2013. prikazan je u čitaču okvira (*browser frame*) koji sadrži reči „SəsTV Player”, što ukazuje na to da je produkcija izvedena u studiju *Səs*.

91. Podnositeljka predstavke je tvrdila da gore navedeni dokazi upućuju na to da se mešanje o kome je reč može pripisati Državi zato što javne vlasti ne obuhvataju samo institucije vlasti, nego i zasebna pravna lica koja ne uživaju dovoljnu institucionalnu i operativnu nezavisnost od Države. Osim toga, to mešanje je bilo neopravdano u smislu člana 8. stav 2. Prema argumentaciji podnositeljke predstavke, takav model maltretiranja nije predstavljao nikakvu novinu i taktika snimanja i emitovanja video-zapisa i fotografija sa prizorima iz seksualnog života u medijima kako bi se ponizili i zastrašili novinari koji kritikuju predsednika korišćena je i ranije, kao što je to bilo u slučaju kolege novinara N. Adilova, koji je takođe radio u Radiju *Azadliq*.

92. Podnositeljka predstavke je dalje navela da je, alternativno, ako ESLJP ustanovi da nije bilo mešanja koje bi se moglo neposredno pripisati Državi, tužena država u svakom slučaju prekršila svoju pozitivnu obavezu prema članu 8. time što je propustila da preduzme adekvatne mere da bi osigurala poštovanje njenog privatnog života.

93. U tom slučaju, trebalo je da Država deluje kako bi sprečila ili okončala povredu prava podnositeljke predstavke tako što bi primenila postojeće krivično pravo sprovodeći delotvornu istragu i krivično gonjenje. Međutim, istraga je bila nedelotvorna.

94. Prvo, Gradsko tužilaštvo u Bakuu nije blagovremeno otvorilo krivičnoppravnu istragu. Nakon što je podnositeljka predstavke podnela krivičnu prijavu u vezi s pretećim pismom koje je dobila, prošla je čitava nedelja dok nije otvorena istraga, a za to vreme je video-snimak sa intimnim

sadržajem procurio na internet i neki članci o tome su se već pojavili u novinama.

95. Drugo, u više navrata su istražni organi propustili da prikupe i obezbede dokaze koji su relevantni za ovu pritužbu. Pre svega, istražitelji nisu blagovremeno prikupili preteća pisma i fotografije koje su uz njih dostavljene od drugih primalaca takvih pošiljki (vidi stav 11, gore), usled čega je nestalo pismo koje je dobio *Azadliq*. Pored toga, uprkos činjenici da je na kovrti bila marka sa poštanskim žigom Moskve, istražitelji nisu sledili taj trag. Oni su takođe odbili da izvrše inspekciju druge telefonske linije i dokaze o postojanju skrivenih kamera u njenom stanu tvrdeći da ne poseduju odgovarajuću tehničku stručnost da to učine, ali su u isto vreme odbili da organizuju dolazak veštaka.

96. Osim toga, kada je, na sastanku koji je podnositeljka predstavke organizovala u svome stanu 19. marta 2012. godine inženjer iz Baktelekoma priznao da je instalirao drugu telefonsku liniju u stanu podnositeljke predstavke na zahtev svog poslodavca (vidi stav 28, gore), istražitelj ne samo da je odbio da iskaz tog svedoka unese u spis predmeta već je aktivno nastojao da to uništi. On je pocepao vlastitu rukom napisanu zabelešku o sadržaju iskaza tog inženjera i sačinio je novi dokument u kome nije bilo tog iskaza. Takođe je zatražio od inženjera da ukloni drugu telefonsku liniju bez dokumentovanja tog uklanjanja. Pored svojih zapažanja upućenih Evropskom sudu, podnositeljka predstavke je dostavila i iskaze troje svojih prijatelja koji su prisustvovali sastanku u njenom stanu 19. marta 2012. godine i koji su potvrdili da istražitelj nije pomenuo prisustvo inženjera na sastanku, niti je to uopšte pomenuto u zapisniku iz istrage. Kada je podnositeljka predstavke zatražila da taj inženjer bude zvanično saslušan, istražni organi na njen zahtev uopšte nisu odgovorili.

97. Treće, Gradsko tužilaštvo u Bakuu je u više navrata propustilo da obavesti podnositeljku predstavke o statusu istrage.

98. Štaviše, zbog toga što istražni organi nisu bez odlaganja istražili postojeće tragove i prikupili dokaze, istraga je produžena na nekoliko godina, čime je neopravdano prolongiran krivični postupak.

99. Na kraju, podnositeljka predstavke je tvrdila da joj je u postupku pred domaćim sudovima uskraćena mogućnost da koristi delotvoran pravni lek u odnosu na pritužbe koje je iznela u vezi sa neaktivnošću istražnih organa i nedelotvornošću istrage jer su domaći sudovi odbili da ispitaju meritum njenih pritužbi podnetih kako u sklopu postupka za sudski nadzor koji je predviđen odredbama ZKP, tako i u sklopu upravnog postupka koji je predviđen Zakonikom o opštem upravnom postupku.

(b) Država

100. Država je tvrdila da nije bilo nikakvog državnog mešanja u prava podnositeljke predstavke po osnovu člana 8. stav 1. Konvencije u vezi sa pretnjama koje su joj bile upućene, instaliranjem skrivenih kamera i kablova

u njenom stanu, objavljivanja tajno snimljenih video-zapisa intimnog sadržaja, članaka u štampi koji su s tim bili povezani i drugih povezanih incidenata. U istrazi o gore pomenutim incidentima nije identifikovano lice ili lica koja su za te incidente odgovorna. Ipak, nije otkrivena ni bilo kakva veza između incidenata i Države i njenih agenata.

101. Država je navela da protiv podnositeljke predstavke nije bila organizovana nikakva klevetnička kampanja zbog njenih članaka o predsedniku i ukazala je da su postojala dva velika vremenska razmaka između trenutka u kome su se pojavili članci podnositeljke predstavke i stavljanja video-zapisa na internet. Tako je Država navela da su članci podnositeljke predstavke objavljeni u avgustu 2010, junu 2011, maju 2012, oktobru 2012. i aprilu 2013, a ona je preteće pismo i video-zapis dobila u martu 2012, što znači godinu i sedam meseci po objavljivanju prvog članka, devet meseci po objavljivanju drugog članka i jedan i po mesec pre no što se pojavio sledeći članak podnositeljke predstavke.

102. Kada je reč o donošenju ustavnog zakona kojim se utvrđuju garancije za bivšeg predsednika i njegove članove porodice i o izmeni zakona o poverljivosti komercijalnih podataka, Država je istakla da, suprotno tvrdnji podnositeljke predstavke (vidi stav 88, gore), nije bilo nikakve veze između donošenja tih zakonodavnih akata i predmeta ove podnositeljke predstavke. Prvo glasanje Narodne skupštine o Predlogu ustavnog zakona dogodilo se u novembru 2011. godine, gotovo šest meseci pre no što će podnositeljka predstavke objaviti svoje članke u maju 2012. Tim ustavnim zakonom, koji je usvojen 12. juna 2012. godine, priznat je imunitet bivšem predsedniku Mutalibovu, čime mu je dozvoljeno da se vrati u Azerbejdžan posle višegodišnjeg boravka u egzilu. Kada je reč o izmenama Zakona o poverljivosti komercijalnih podataka, koji je donet 12. juna 2012. godine, njegov cilj je bio promovisanje i zaštita preduzetničke aktivnosti i rad na toj izmeni zakona započeo je pre objavljivanja članaka podnositeljke predstavke u maju 2012.

103. Što se tiče članaka o podnositeljki predstavke koji su objavljeni u jednom broju listova, Država je navela da je podnositeljka predstavke javna ličnost i da nije nimalo iznenađujuće što je jedan broj domaćih medija u različitim prilikama komentarisao stvari koje su se na nju odnosile. Ti članci su bili podstaknuti video-snimkom podnositeljke predstavke sa prizorima intimnog sadržaja koji je bio postavljen na internet. Država je osporila tvrdnju podnositeljke predstavke da su medijski izvori o kojima je reč bili „pod kontrolom Države” ili „provladini”. Osim toga, Država je navela da veb-sajt „ictimaipalatka.com” više ne funkcioniše i da nije moguće identifikovati lice ili lica koja su njime upravljala.

104. Što se tiče pozitivne obaveze Države po osnovu člana 8, Država je istakla da je, nakon što je podnositeljka predstavke podnela pritužbu, nadležni organ preduzeo neophodne istražne mere, uključujući pregled njenog stana, prikupljanje dokaza iz stana, saslušavanje svedoka, forenzičko, kompjutersko

i fonoskopsko ispitivanje, fizičko i hemijsko ispitivanje, tehničku i grafološku analizu dokumenata i uputio je zahteve za uzajamnu pravnu pomoć različitim organima. Podnositeljka predstavke je propisno informisana o toku istrage. Kada je reč o njenoj pritužbi na istražne vlasti zbog navodne nedelotvornosti istrage, domaći sudovi nisu bili nadležni da ispituju tu pritužbu podnositeljke predstavke u okviru postupka sudskog nadzora.

2. Ocena ESLJP

(a) Primenjivost člana 8.

105. ESLJP konstatuje da je podnositeljka predstavke, poznati istraživački novinar, dobila preteće pismo u kome su od nje zahtevali da prekine svoje aktivnosti, u njenom stanu su nepoznata lica bez njenog znanja i pristanka postavila skrivene kamere, tajno su snimani video-zapisi sa prizorima iz njenog intimnog života i emitovani na internetu, a tu činjenicu su potom dalje oglašavali mediji.

106. Prema tome, ovde nema spora o primenljivosti člana 8: činjenice na kojima počiva predstavka, a koje obuhvataju tajno snimanje podnositeljke predstavke u njenom sopstvenom domu i video-zapise sa krajnje intimnim prizorima iz njenog života očigledno spadaju u „privatni život”. Taj pojam obuhvata i fizički i moralni integritet ličnosti, kao i njen seksualni život (uporedi *K. U. protiv Finske*, br. 2872/02, stav 41, ECHR 2008; vidi takođe presude u predmetima *Peck protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 44647/98, stav 57, ECHR 2003-I; *E. B. protiv Francuske* [GC], br. 43546/02, stav 43, 22. januar 2008; *A, B i C protiv Irske* [GC], br. 25579/05, stav 212, ECHR 2010. i *Söderman protiv Švedske* [GC], br. 5786/08, stav 86, ECHR 2013).

107. Podnositeljka predstavke se takođe pritužila na povredu njenog prava na poštovanje njenog doma i Sud potvrđuje da se ta vrsta upada u nečiji dom karakteriše izuzetnom silovitošću. Sud, međutim, smatra da se ukupnost činjenica na kojima počiva ova pritužba može načelno ispitati u svetlu zahteva za zaštitu „privatnog života”.

(b) Pozitivna ili negativna obaveza

108. Podnositeljka predstavke se u svojoj predstavi izričito pritužila na to da je tužena država prekršila svoju pozitivnu obavezu po članu 8. da osigura poštovanje njenog privatnog života, tako što nije sprovela delotvornu istragu, iako je ona sama takođe ukazala na to da je tajno postavljanje kablova i video-kamera mogao izvršiti „neko ko je u vezi sa vlastima ili deluje po nalogu vlasti”, čime je implicirala da su dela o kojima je reč mogli da izvrše predstavnici Države, što bi predstavljalo povredu negativne obaveze Države prema članu 8. Konvencije.

109. U svojoj daljoj argumentaciji, podnositeljka predstavke je razradila tu pritužbu, tvrdeći da se ovde radilo ili o povredi negativne obaveze ili, alternativno, u svakom slučaju, o povredi pozitivne obaveze.

110. Kada je reč o negativnoj obavezi, podnositeljka predstavke je tvrdila da su se lica ili entiteti koji se mogu smatrati „predstavnicima Države” neopravdano umešali u njena prava po članu 8. Konvencije, čime su podrili poštovanje njenog privatnog života, povezano s njenim istraživačkim novinarskim radom u vezi s navodnom korupcijom predsednikove porodice.

111. Međutim, imajući u vidu argumentaciju podnositeljke predstavke kojom je ona potkrepila tvrdnju o navodnoj povredi negativne obaveze (vidi, naročito, stavove 86–91, gore), ESLJP smatra da se ti argumenti zasnivaju ili na posrednim dokazima ili na tvrdnjama koje treba potkrepiti i dodatno istražiti. Mada Sud mora imati sluha za potencijalne teškoće u pogledu pribavljanja dokaza s kojima se jedna stranka suočava, nije moguće, na osnovu raspoloživog materijala, utvrditi u ovom predmetu postojanje potrebnog standarda dokaza „van razumne sumnje” (vidi Presudu u predmetu *Nuri Kurt protiv Turske*, br. 37038/97, stav 101, 29. novembar 2005) da se ovde radilo o neopravdanom mešanju koje se može pripisati Državi.

112. ESLJP ponavlja da, iako je suštinski gledano cilj člana 8. da se zaštiti pojedinac od proizvoljnog mešanja javnih vlasti, ne može se reći da taj član obavezuje državu da se uzdrži od takvog mešanja: pored te primarno negativne obaveze, mogu postojati i pozitivne obaveze koje su inherentne delotvornom poštovanju privatnog ili porodičnog života. Te obaveze mogu obuhvatiti donošenje mera kojima je cilj osiguranje poštovanja privatnog i porodičnog života, čak i u sferi odnosa među samim pojedincima (vidi *Söderman*, gore navedeno, stav 78). Štaviše, granice između pozitivnih i negativnih obaveza države prema članu 8. ne dopuštaju uvek da se precizno definišu. Važeća načela su ipak slična. Posebno se i u jednom i u drugom slučaju mora voditi računa o pravičnoj ravnoteži koja mora biti uspostavljena između konkurentnih interesa (vidi presude u predmetima *Dickson protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [GC], br. 44362/04, stav 70, ECHR 2007-V; *Odièvre protiv Francuske* [GC], br. 42326/98, stav 40, ECHR 2003-III i *Dubská i Krejzová protiv Češke Republike* [GC], br. 28859/11 i 28473/12, stavovi 164–165, 15. novembar 2016).

U ovom predmetu identitet onih koji su počinili različita dela na koja se podnositeljka predstavke pritužuje nije poznat i ostaje otvoreno pitanje da li su oni bili povezani s predstavnicima Države koji su zloupotrebili svoja zvanična ovlašćenja i moć. Ipak, s obzirom na verodostojne navode podnositeljke predstavke, kontekstualne informacije koje su predočila treća lica kao umešači, kao i s obzirom na brižljivo planiranje i sprovođenje operacije tajnog nadzora (vidi stav 121, dole), ESLJP naglašava da ima razloga za zabrinutost u pogledu odgovora na to pitanje.

113. U svetlu svih gore navedenih razmatranja i imajući u vidu argumentaciju koju su iznele stranke, činjenične okolnosti i raspoloživi materijal, ESLJP smatra da se ova pritužba mora ispitati sa stanovišta pozitivnih obaveza Države prema članu 8. Konvencije.

(c) Ispunjenje pozitivne obaveze

114. Izbor sredstava pomoću kojih će se obezbediti ispunjenje obaveze iz člana 8. Konvencije u sferi odnosa među samim pojedincima, u načelu, stvar je koja spada u unutrašnje polje slobodne procene visokih strana ugovornica. Postoje različiti načini da se osigura poštovanje privatnog života, a priroda obaveze države zavisi od konkretnog aspekta privatnog života o kome je reč. Kada se radi o nekom posebno važnom aspektu egzistencije ili identiteta pojedinca ili kada se radi o aktivnostima koje se odnose na neki od najintimnijih aspekata privatnog života, unutrašnje polje slobodne procene koje je dopušteno državi srazmerno se sužava (vidi *Söderman*, gore navedeno, stav 79, s daljim referencama na koje se tu upućuje). Naročito, delotvorno odvracanje od dela velike težine, kada se dovode u pitanje osnovne vrednosti i suštinski aspekti privatnog života, zahteva od država da obezbede da postoje delotvorne krivičnopravne odredbe (vidi presude u predmetima *X i Y protiv Holandije*, gore navedeno, stavovi 23–24. i 27; *M. C. protiv Bugarske*, br. 39272/98, stav 150, ECHR 2003-XII; *K. U. protiv Finske*, gore navedeno, stav 43; *A, B i C protiv Letonije*, br. 30808/11, stav 148, 31. mart 2016. i *M. S. protiv Ukrajine*, br. 2091/13, stav 62, 11. jul 2017). Kada je reč o tako teškim delima, pozitivne obaveze države prema članu 8. u pogledu osiguranja fizičkog i moralnog integriteta pojedinca mogu se takođe proširiti na pitanja koja se odnose na delotvornost krivičnopravne istrage (vidi, između ostalih pravnih autoriteta, presude u predmetima *M. C. protiv Bugarske*, gore navedena, stav 152; *C. A. S. i C. S. protiv Rumunije*, br. 26692/05, stav 72, 20. mart 2012. i *M. P. i drugi protiv Bugarske*, br. 22457/08, stav 109–110, 15. novembar 2011).

115. ESLJP smatra da su dela koja su predmet pritužbe bila teška i da su predstavljala nasrtaj na ljudsko dostojanstvo: upad u dom podnositeljke predstavke u vidu neovlašćenog ulaska u njen stan i instaliranje kablova i skrivenih video-kamera u stanu; teško, flagrantno i izuzetno silovito zadiranje u njen privatni život u vidu neovlašćenog snimanja najintimnijih aspekata njenog privatnog života, što se sve dogodilo u svetosti njenog doma, kao i potonje plasiranje u javnost tih video-zapisa; pismo u kome joj je zaprečeno javnim poniženjem i sramoćenjem. Osim toga, podnositeljka predstavke je poznata novinarka i postojala je uverljiva veza između njene profesionalne aktivnosti i gore pomenutih upada, čija je svrha bila da se ona učutka (vidi stav 119, dole).

116. Takva vrsta zadiranja u privatni život kažnjiva je po članu 156. Krivičnog zakonika i domaće vlasti su, u suštini, u datom slučaju povele krivični postupak. Imajući u vidu težinu gore pomenutih radnji (uporedi na primer sa *K. U. protiv Finske*, gore pomenuto, stavovi 45. i 49), kao i metod zaštite koji su stvarno odabrale domaće vlasti (vidi *Alković protiv Crne Gore*, br. 66895/10, stav 67, 5. decembar 2017), ESLJP smatra da je praktična i delotvorna zaštita podnositeljke predstavke zahtevala da budu preduzeti

delotvorni koraci u okviru krivičnopravne istrage kako bi se identifikovao i krivično gonio počinitelj ili počinioci tih dela.

117. Da bi jedna istraga mogla biti smatrana „delotvornom”, ona, u načelu, treba da bude u stanju da dovede do toga da se utvrde činjenice predmeta i identifikuju i kazne odgovorna lica. To nije obaveza koja se odnosi na rezultat, nego obaveza koja se odnosi na sredstva, instrumente koji se primenjuju (vidi *Alković*, gore navedeno, stav 65). Prilikom razmatranja delotvornosti krivičnopravne istrage u kontekstu pozitivnih obaveza prema, između ostalog, članu 8. Konvencije u predmetima koji su analogni ovom predmetu, ESLJP je ranije koristio test „značajnog nedostatka”. Zadatak je Suda prema tom testu da utvrdi da li su navodni nedostaci u istrazi bili toliko značajni da je njima tužena država prekršila svoje pozitivne obaveze prema članu 8. Konvencije. ESLJP se ne upušta u navode o manjim greškama ili izolovanim propustima u istrazi; on ne može da zameni domaće vlasti kada je reč o proceni činjenica datog predmeta; isto tako, on ne može da odluči o mogućim navodnim počiniocima niti o njihovoj krivičnoj odgovornosti (vidi *M. C. protiv Bugarske*, gore navedeno, stavovi 167–168. i *M. i C. protiv Rumunije*, br. 29032/04, stavovi 112–113, 27. septembar 2011).

118. ESLJP je do sada morao da rešava u jednom broju predmeta u kojima se radilo o obavezama tuženih država da istraže krivična dela protiv novinara (vidi na primer *Adalı protiv Turske*, br. 38187/97, stav 231, 31. mart 2005; *Gongadze protiv Ukrajine*, br. 34056/02, stavovi 8–15. i 179, ECHR 2005-XI; *Uzeyir Jafarov protiv Azerbejdžana*, br. 54204/08, stav 52, 29. januar 2015; *Huseynova protiv Azerbejdžana*, br. 10653/10, stav 115, 13. april 2017. i *Mazepa i drugi protiv Rusije*, br. 15086/07, stav 73, 17. jul 2018). Iako je krivično delo koje je počinjeno protiv podnositeljke predstavke u ovom slučaju bilo različito po svojoj prirodi, a relevantne pritužbe odnose se na različite odredbe Konvencije iz kojih proističu procesne obaveze koje nisu u potpunosti identične, sličnost s navedenim predmetima ogleda se u tome da je krivično delo bilo počinjeno protiv veoma poznate istraživačke novinarkе, koja je bila krajnje kritična u ocenjivanju vlasti. Ta karakteristična odlika dodatno je naglašena činjenicom da je u pretećem pismu koje je podnositeljka predstavke dobila zahtevano da se ona uzdrži od onoga čime se bavi, što se može shvatiti u opštem kontekstu predmeta kao pozivanje najverovatnije na njenu profesionalnu aktivnost. U situaciji u kojoj je podnositeljka predstavke bila dobro poznata u društvu upravo zbog svog novinarskog rada i samo zbog tog novinarskog rada, teško je izdvojiti bilo koji drugi motiv za pretnju javnim sramoćenjem koje je ona dobila osim motiva koji je povezan s tom njenom novinarskom aktivnošću. Nepostojanje takvog motiva moglo bi se dokazati samo da je uverljivo i na osnovu dokaza utvrđeno kao rezultat delotvorne istrage.

119. Prema tome, gore navedeni aspekt predmeta doveo je do toga da je bilo krajnje važno istražiti da li je pretnja bila povezana sa profesionalnom aktivnošću podnositeljke predstavke i ko je tu pretnju uputio (vidi, *mutatis*

mutandis, Huseynova, gore navedeno, stav 115. i *Mazepa i drugi*, gore navedeno, stavovi 73. i 75).

120. ESLJP primećuje da su dela koja su počinjena protiv podnositeljke predstavke na prvi pogled predstavljala rezultat brižljivo planirane i sprovedene operacije koja je podrazumevala koordinisan napor izvesnog broja pojedinaca. Preteće pismo s fotografijama „zamrznutim” sa video-snimka koji je kasnije objavljen navodno joj je poslato iz Moskve; kablovi skrivene video-kamere unapred su bili postavljeni u njenom stanu – to je učinjeno spolja i to je učinilo više od jednog lica (po svemu sudeći, kablove i za koje se pokazalo da su spolja vodili ka njenom stanu postavio je inženjer Baktelekoma, dok su kablove i kamere u samom stanu postavila neka druga, nepoznata lica); veb-sajt sa znakom koji, po svemu sudeći, namerno dovodi u zabludu napravljen je u svrhu postavljanja tog video-zapisa na internetu; u novinama se pojavilo nekoliko članaka o toj temi otprilike u vreme kada je video-snimak postavljen na tom veb-sajtu.

121. Osim toga, iako navodi podnositeljke predstavke da su predstavnici Države mogli biti počinioci krivičnih dela protiv nje nisu potkrepljeni dokazima koji zadovoljavaju standard dokazivanja potreban da bi se ustanovila povreda negativne obaveze prema članu 8. Konvencije (vidi stav 111, gore), njeni argumenti u tom smislu su ipak snažni i ne mogu se odbaciti kao *prima facie* neodbranljivi. S tih razloga, ti argumenti su nalagali da se u istrazi potraže dokazi koji bi mogli da ih potkrepe.

122. Od samog početka, na osnovu gore navedenih činjenica i raspoloživih dokaza, istražni organi su već imali nekoliko različitih i očiglednih tragova. Međutim, iz gore navedenih razloga, ESLJP smatra da nije dokazano da su istražni organi preduzeli dovoljno koraka u tom smislu.

123. ESLJP primećuje da je Država dostavila samo mali broj dokumenata iz istražnog spisa i da on stoga raspolaže sa malobrojnim informacijama u vezi sa spornom istragom. Jedini materijali koje je Država dostavila jesu kopije nekoliko odluka istražitelja kojima se nalaže da se preduzmu određene procene radnje (vidi stavove 30–32, gore) koje obuhvataju prihvatanje zahteva podnositeljke predstavke da se ispita inženjer Baktelekoma i pribavljanje jednog broja analiza veštaka. U Izveštaju o statusu istrage, koji je objavljen 26. aprila 2012, istražni organi su, pored toga, ukazali na to da su ispitali i jedan broj drugih svedoka koji su uglavnom bili prijatelji, društveni ili profesionalni kontakti i članovi porodice podnositeljke predstavke (vidi stavove 49–53, gore). Slične opšte izjave o procesnim radnjama koje su preduzete date su u pismima istražnih organa koja su kasnije upućena podnositeljki predstavke (vidi stavove 37–38, gore). Međutim, Država nije predočila nijedan dokument kojim bi dokazala da su te istražne radnje zaista sprovedene, kao što su zapisnici sa saslušanja, izveštaji veštaka i zapisnici sa ispitivanja fizičkih dokaza. Država nije pružila nikakvo objašnjenje o tome zašto nije dostavila kompletan sadržaj istražnog spisa. U takvim okolnostima, bitno je umanjena sposobnost ESLJP da procenjuje prirodu i obim istrage.

124. Kada je reč o saslušanju važnog svedoka N. J., službenika Baktelekoma, koga je identifikovala sama podnositeljka predstavke, Država nije uverljivo dokazala da je u istrazi njegov iskaz pribavljen na adekvatan način ili da je praćen ijedan trag na koji je njegov iskaz upućivao. Iz dostupnog materijala i na osnovu argumenata koje je iznela podnositeljka predstavke, a koje je Država izričito osporila, čini se da je, po svemu sudeći, prilikom njihovog prvog susreta 19. marta 2012. istražitelj propustio da valjano unese u zapisnik pa je možda čak i aktivno izbegao da evidentira iskaz g. N. J., a taj iskaz je bio izuzetno relevantan za ceo predmet. Država je dostavila potonji nalog istražitelja od 30. marta 2012, kojim je on prihvatio zahtev podnositeljke predstavke da se formalno ispita N. J. Međutim, Država nije predočila nikakve druge dokumente, kao što bi bio zvanični zapisnik sa tog ispitivanja. Prema onome što se nalazi u spisu predmeta, nije dokazano da je N. J. bio propisno saslušan. Vrlo je verovatno da bi informacije koje je on mogao da pruži u svom iskazu dodatno osvetlile identitet lica koje mu je moglo narediti da dovede kablove do stana podnositeljke predstavke, kao i vezu tog lica sa „intelektualnim tvorcem” krivičnog dela. Taj iskaz je takođe mogao pomoći da se utvrdi da li je N. J. postupao po službenom nalogu svog državnog poslodavca ili je to bio neki vid „nezvaničnog” zahteva njegovih pretpostavljenih. To je moglo da razjasni jedan broj pitanja u vezi s mogućom umešanošću predstavnika Države u operaciju koja je sprovedena u stanu podnositeljke predstavke.

125. Drugi trag koji je trebalo istražiti bio je identitet lica koje je iz Moskve poslalo preteće pismo podnositeljki predstavke. Na koverti upućenoj podnositeljki predstavke nalazili su se ime i adresa tog pošiljaoca. U spisu predmeta nema nikakvog materijala koji bi ukazao na to da su preduzete istražne radnje da bi se pratio taj trag i da bi se identifikovao taj pojedinac; na primer, mogao je biti upućen zvanični zahtev ruskim vlastima za pružanje uzajamne pravne pomoći u tom smislu (uporedi sa presudom u predmetu *Huseynova*, gore navedenom, stavovi 100–111).

126. Osim toga, imajući na umu činjenicu da su prvi i drugi video-snimak postavljeni onlajn na dva različita veb-sajta (musavat.tv i ictimaipalatka.com), sledeća istražna radnja koja je trebalo neposredno da usledi bila bi da se identifikuju vlasnici i/ili operateri tih veb-sajtova i da se ustanovi izvor video-snimaka i identitet onih koji su te video-snimke postavili. U spisu predmeta nema informacija koje bi ukazale na to da su istražni organi s tim u vezi preduzeli bilo kakve radnje.

127. Iako Država tvrdi da se ne može uspostaviti očigledna veza između spornih dela i vremena objavljivanja članaka podnositeljke predstavke, kao i donošenja novog domaćeg zakonodavstva (vidi stavove 101–102, gore), nije dokazano da su istražni organi preduzeli radnje da bi utvrdili da li je bilo moguće uspostaviti vezu između spornih dela i bilo kog članka podnositeljke predstavke (bilo da je reč o onim tekstovima na koje je ona posebno ukazala ili tekstovima na koje su ukazali drugi). U kontekstu čitavog

niza krivičnih dela za koja je moguće da su bila povezana sa novinarskom aktivnošću podnositeljke predstavke, čini se da je takva linija istrage bila neophodna.

128. ESLJP takođe obraća pažnju na navode podnositeljke predstavke o tome da je čitač okvira (*browser frame*) drugog video-snimka, plasiranog na veb-sajtu 'ictimaipalatka.com', bio označen rečima 'SasTV Player'; to je takođe moglo biti istraženo kako bi se, između ostalog, utvrdilo da li postoji neka veza sa listom *Sas*.

129. Konačno, ESLJP primećuje da je istraga vođena sa znatnim kašnjenjem i da nije dokazano da je ikakav napredak u istrazi ostvaren posle avgusta 2013. godine uprkos tome što je podnositeljka predstavke s tim u vezi pokušavala da izjavi žalbe. Sudovi te njene žalbe nisu prihvatili.

130. Imajući na umu značajne nedostatke u načinu na koji su vlasti vodile istragu u datom predmetu, kao i ukupnu dužinu postupka, ESLJP zaključuje da vlasti nisu ispunile svoju pozitivnu obavezu da obezbede adekvatnu zaštitu privatnog života podnositeljke predstavke tako što će sprovesti delotvornu krivičnoppravnu istragu veoma teških mešanja u njen privatni život. S obzirom na to da je doneo taj zaključak, Sud ne smatra da je potrebno da ispituje i druge argumente koje je podnositeljka predstavke u tom smislu iznela.

131. Prema tome, došlo je do povrede člana 8. Konvencije.

III. NAVODNA POVREDA ČLANA 8. KONVENCIJE U VEZI SA OBJAVLJIVANJEM IZVEŠTAJA VLASTI O STATUSU ISTRAGE

132. Podnositeljka predstavke se pritužila po članu 8. Konvencije da je javno obelodanjivanje podataka o ličnosti u Izveštaju o statusu istrage, koji su vlasti saopštile 26. aprila 2012. predstavljalo nezakonito i neopravdano mešanje u njeno pravo na poštovanje njenog privatnog i porodičnog života.

Član 8. Konvencije glasi kako sledi:

1. Svako ima pravo na poštovanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.
2. Javne vlasti neće se mešati u vršenje ovog prava sem ako to nije u skladu sa zakonom i neophodno u demokratskom društvu u interesu nacionalne bezbednosti, javne bezbednosti ili ekonomske dobrobiti zemlje, radi sprečavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

A. Prihvatljivost

133. ESLJP konstatuje da ova pritužba nije očigledno neosnovana u smislu člana 35. stav 3. tačka (a) Konvencije. On dalje konstatuje da predstavka nije neprihvatljiva ni po jednom drugom osnovu. S tih razloga ona mora biti proglašena prihvaćenom.

B. Meritum

1. Argumenti stranaka

134. Podnositeljka predstavke je navela da je Izveštaj o statusu istrage, iako je navodno trebalo da pruži uvid u najnovije stanje istrage, obelodanio prekomernu količinu osjetljivih podataka o ličnosti prikupljenih tokom istrage. U te podatke spadala je adresa njenog stana, identitet njenog tadašnjeg mladića koji se takođe vidi i na video-snimku sa prizorima iz intimnog života, kao i imena i profesije njenih prijatelja i kolega. Priroda i sam obim tih obelodanijenih informacija pružaju kompletan uvid u njen privatni život.

135. Podnositeljka predstavke je navela da je obelodanjivanje adrese njenog stana dodatno pojačalo njen osećaj da je lično ugrožena, da je u opasnosti. Obelodanjivanje identiteta i profesija njenih poslovnih kontakata i prijatelja predstavljalo je mešanje u njenu slobodnu komunikaciju sa njima, čime je dodatno ometen njen novinarski rad. Osim toga, time što je obelodanjeno da ima intimnu vanbračnu vezu naneta je šteta njenom ugledu i dostojanstvu u pretežno konzervativnom azerbejdžanskom društvu.

136. Podnositeljka predstavke je tvrdila da je obelodanjivanje gore navedenih informacija predstavljalo mešanje državnih organa, Državnog javnog tužilaštva i Gradskog tužilaštva Bakua, u njeno pravo na privatni i porodični život. Tvrdila je takođe da to mešanje nije bilo u skladu sa zakonom: unutrašnje pravo zabranjuje da se obelodanjuju informacije koje se odnose na privatni život nekog pojedinca (vidi stavove 64. i 67, gore). Osim toga, u svakom slučaju, to mešanje nije bilo sprovedeno ni u jednom od legitimnih ciljeva koji su utvrđeni u članu 8. stav 2. Konvencije i nije bilo neophodno.

137. Država je navela da je Izveštaj o statusu istrage od 26. aprila 2012. objavljen kao odgovor na javne izjave i pritužbe podnositeljke predstavke i njenog advokata da je istraga nedelotvorna. Prilikom objavljivanja tog izveštaja namera je bila da se javnost obavesti o napretku istrage, kao i da se otkloni mogućnost da se u javnosti formira negativno javno mnjenje o istražnim organima, što se moglo dogoditi zbog javnih pritužbi podnositeljke predstavke. Domaći sudovi, koji su razmatrali pritužbe podnositeljke predstavke u vezi sa Izveštajem o statusu istrage izveli su istovetan zaključak. I oni su zaključili da podaci koji su navedeni u Izveštaju o statusu istrage nisu predstavljali povredu zahteva unutrašnjeg prava u vezi sa zaštitom privatnosti pojedinca, kao i da podnositeljka predstavke nije dokazala da je pretrpela bilo kakvu nematerijalnu štetu.

2. Ocena ESLJP

138. ESLJP primećuje da je pojam „privatnog života” širok pojam koji ne podleže iscrpnoj definiciji. Kako je naznačeno u stavu 106, gore, to je pojam

koji obuhvata fizički i psihološki integritet jedne ličnosti i on stoga može sadržati višestruke aspekte fizičkog i socijalnog identiteta osobe. Član 8. nije ograničen samo na zaštitu „uskog kruga” u kome pojedinac može živjeti svoj lični život po sopstvenom izboru i potpuno isključiti iz tog kruga spoljni svet koji u njega ne spada. Taj član takođe štiti i pravo na uspostavljanje i razvoj odnosa s drugim ljudskim bićima i sa spoljnim svetom (vidi *Bărbulescu protiv Rumunije* [GC], br. 61496/08, stav 70, 5. septembar 2017, sa daljim referencama koje su tamo naznačene). Privatni život može obuhvatiti čak i aktivnosti profesionalne ili poslovne prirode (vidi *Denisov protiv Ukrajine* [GC], br. 76639/11, stavovi 100–101, 25. septembar 2018). ESLJP takođe stoji na stanovištu da svako ima pravo da živi privatno, daleko od neželjene pažnje (vidi *Smirnova protiv Rusije*, br. 46133/99 i 48183/99, stav 95, ECHR 2003-IX (izvodi), kao i *Bărbulescu*, gore navedeno, stav 70).

139. Osim toga, ESLJP primećuje da adresa stana nekog lica predstavlja podatak o ličnosti koji spada u njen privatni život i kao takva uživa zaštitu koju u tom smislu pruža član 8. Konvencije (vidi *Alkaya protiv Turske*, br. 42811/06, stav 30, 9. oktobar 2012).

140. Skladištenje i saopštavanje informacija koje se odnose na privatni život nekog lica spada u polje dejstva člana 8. stav 1. Javne informacije mogu biti u polju dejstva privatnog života onda kada se prikupljaju sistematski i skladište u dosijeima koje čuvaju vlasti (vidi *Rotaru protiv Rumunije* [GC], br. 28341/95, stav 43, ECHR 2000-V, i *Association „21 December 1989” i drugi protiv Rumunije*, br. 33810/07 i 18817/08, stav 168, 24. maj 2011).

141. U ovom konkretnom predmetu, Izveštaj o statusu istrage koji su u štampi objavili organi tužilaštva obelodanio je kućnu adresu podnositeljke predstavke, činjenicu o postojanju njenog odnosa s njenim tadašnjim mladićem i njegovo puno ime i prezime i profesiju, ime i prezime njenog stanodavca i članova njene porodice, kao i imena i prezimena i zanimanje njenih prijatelja i kolega. Taj izveštaj je takođe obelodanio informacije o pojedincima kojima je podnositeljka predstavke izdavala stan u pazakup u različitim periodima, kao i podrobnosti o njihovim finansijskim aranžmanima. ESLJP smatra da sve gore navedene informacije, sagledane u celini, spadaju u domen „privatnog života” podnositeljke predstavke. Država to nije izričito osporila. Dok se stanovište podnositeljke predstavke o gore navedenim informacijama odnosi i na njen „porodični život”, ESLJP smatra da, u kontekstu konkretnog slučaja, celinu tih obelodanih informacija treba sagledavati isključivo u svetlu zahteva za zaštitu „privatnog života”.

142. ESLJP primećuje da su gore navedeni podaci pribavljeni tokom krivičnoppravne istrage. Podnositeljka predstavke se ne pritužuje na samo prikupljanje tih informacija i Sud ne vidi da se otvara bilo kakvo pitanje po članu 8. u vezi s tako rutinskim istražnim radnjama, kao što je, na primer, identifikovanje lica koja su posećivala stan podnositeljke predstavke ili saslušavanje tih lica u svojstvu svedoka.

143. Međutim, obelodanjivanje gore navedenih podataka u saopštenju za štampu koje su izdali Državno javno tužilaštvo i Gradsko tužilaštvo u Bakuu očigledno je predstavljalo mešanje u pravo podnositeljke predstavke na poštovanje njenog privatnog života.

144. Da bi bilo opravdano po članu 8. stav 2. Konvencije, svako mešanje mora biti u skladu sa zakonom, njime se mora težiti ostvarenju jednom od utvrđenih legitimnih ciljeva i ono mora biti neophodno u demokratskom društvu.

145. Što se tiče zakonitosti, podnositeljka predstavke zastupa stanovište da je to mešanje predstavljalo povredu člana 32. Ustava i domaćeg zakonodavstva, naročito člana 199. ZKP, kojim se istražnim organima zabranjuje da obelodanjuju informacije koje predstavljaju privatnu tajnu. Država nije bliže komentarisala pitanje zakonitosti, ističući samo da su domaći sudovi zaključili kako time što je objavljen Izveštaj o statusu istrage nisu bili prekršeni zahtevi utvrđeni u unutrašnjem pravu u vezi sa zaštitom privatnosti pojedinca. U okolnostima ovog konkretnog slučaja, ESLJP ne smatra da je neophodno da utvrdi da li je mešanje bilo „u skladu sa zakonom”, jer ono, u svakom slučaju, nije bilo opravdano po drugim osnovama.

146. Pre svega, Država nije mogla da dokaže ni legitimni cilj, ni neophodnost mešanja o kome je reč. Država je tvrdila da je svrha Izveštaja o statusu istrage bila „da se obavesti javnost o napretku istrage, kao i da se otkloni mogućnost da se u javnosti formira negativno javno mnjenje o istražnim organima, što se moglo dogoditi zbog javnih pritužbi podnositeljke predstavke”. Međutim, u ovom konkretnom slučaju, podnositeljka predstavke se ne pritužuje zbog činjenice da su organi tužilaštva obavestili javnost o napretku istrage (što, samo po sebi, nije stvar mešanja u prava po članu 8), već se pritužuje zbog prekomernog i suvišnog obelodanjivanja osetljivih podataka o ličnosti u Izveštaju o statusu istrage. ESLJP smatra da je bilo moguće obavestiti javnost o prirodi istražnih radnji koje su preduzele vlasti (saslušavanje svedoka, ispitivanje materijalnih dokaza i tako dalje), a da se u isto vreme poštuje privatnost podnositeljke predstavke. Država nije objasnila kom se legitimnom cilju težilo objavljivanjem adrese i identiteta partnera nekoga ko je bio tajno i nezakonito snimljen u privatnosti svoga doma u trenutku intimnih odnosa i kome je docnije prečeno da će ti video-snimci biti obelodanjeni u javnosti, što je i učinjeno.

147. Zaštita privatnosti podnositeljke predstavke bila je najvažnija u opštem kontekstu ovog predmeta s obzirom da je i sama krivičnopravna istraga, o kojoj su vlasti nastojale, kako su navele, da obaveste javnost, bila pokrenuta u vezi s neopravdanim i flagrantnim zadiranjem u njen privatni život. Ta situacija je sama po sebi nalagala vlastima da ispolje pažnju kako ne bi dodatno produbile postojeći nasrtaj na privatnost podnositeljke predstavke.

148. S obzirom na sve gore navedene razloge i razmatranja, ESLJP zaključuje da to mešanje nije bilo opravdano.

149. Sa svih navedenih razloga, u datom slučaju radilo se o povredi člana 8. Konvencije.

IV. NAVODNA POVREDA ČLANA 10. KONVENCIJE

150. U vezi sa incidentima koji su obuhvatili preteće pismo, neovlašćeno postavljanje kablova i skrivenih kamera u njenom stanu, distribucijom tajno snimljenih video-zapisa i objavljivanjem s tim u vezi novinskih članaka u provladinim listovima, neefikasnošću istrage i nepostojanjem pravnih lekova koji bi se mogli primeniti zbog neaktivnosti organa tužilaštva, kao i u vezi s tim što je objavljen Izveštaj o statusu istrage, podnositeljka se dalje pritužila da je tužena država prekršila svoje obaveze po članovima 10. i 13. Konvencije.

ESLJP smatra da pritužbu treba razmatrati isključivo sa stanovišta člana 10. Konvencije, koji glasi kako sledi:

1. Svako ima pravo na slobodu izražavanja. Ovo pravo uključuje slobodu posedovanja sopstvenog mišljenja, primanja i saopštavanja informacija i ideja bez mešanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj član ne sprečava države da zahtevaju dozvole za rad televizijskih, radio i bioskopskih preduzeća.

2. Pošto korišćenje ovih sloboda povlači za sobom dužnosti i odgovornosti, ono se može podvrgnuti formalnostima, uslovima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom i neophodnim u demokratskom društvu u interesu nacionalne bezbednosti, teritorijalnog integriteta ili javne bezbednosti, radi sprečavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, zaštite ugleda ili prava drugih, sprečavanja otkrivanja obaveštenja dobijenih u poverenju, ili radi očuvanja autoriteta ili nepristrasnosti sudova.

A. Prihvatljivost

151. ESLJP konstatuje da ova pritužba nije očigledno neosnovana u smislu člana 35. stav 3. tačka (a) Konvencije. Dalje konstatuje da ona nije neprihvatljiva ni po jednom drugom osnovu. Stoga predstavka mora biti proglašena prihvatljivom.

B. Meritum

1. Argumenti stranaka

152. Podnositeljka predstavke je navela da je uznemiravanje koje je ona pretrpela bilo samo jedan slučaj u obrascu politički motivisanih klevetničkih kampanja koje se sprovode prema novinarima u Azerbejdžanu. Mnoge međunarodne nevladine organizacije i posmatračke organizacije svrstavaju tu zemlju u red onih u kojima postoje najteže povrede slobode govora u svetu. Novinari koji rade u Azerbejdžanu često su izloženi nasilnim napadima, ili ih krivično gone po neosnovanim optužbama. Druga taktika koja se koristi protiv novinara i aktivista jeste objavljivanje video-snimaka ili fotografija

intimnog sadržaja, kako bi se oni osramotili. Navela je nekoliko primera novinara koji su bili žrtve tajnog snimanja video-zapisa intimnog sadržaja ili žrtve nasilja.

153. U vezi sa činjenicama koje se odnose na incidente koji su predmet pritužbe u ovom slučaju (osim onoga što se odnosi na objavljivanje Izveštaja o statusu istrage), podnositeljka predstavke je tvrdila da je tužena država prekršila ili svoju negativnu obavezu da se ne meša u njenu slobodu izražavanja ili je, alternativno, prekršila svoju pozitivnu obavezu da preduzme korake kako bi je zaštitila od sistematske kampanje blaćenja koja je vođena protiv nje ili kako bi joj omogućila pravno zadovoljenje s tim u vezi. Njene pritužbe su u tom smislu bile slične pritužbama koje je iznela po članu 8.

154. Kada je reč o objavljivanju Izveštaja o statusu istrage, podnositeljka predstavke je tvrdila da je time Država prekršila svoju negativnu obavezu. Činjenica da su istražni organi objavili podatke o ličnosti koji su daleko prevazišli ono što je bilo potrebno za navedenu svrhu dokazuje da je njihov cilj bilo nešto drugo, a ne ono što su saopštili da im je cilj. Po mišljenju podnositeljke predstavke, obelodanjivanje tih informacija bilo je izvršeno kako u vidu odmazde za pritužbe koje je ona iznela o istražnim organima, tako i upozorenje protiv njenih daljih kritika. Prema tome, radilo se o mešanju u njenu slobodu izražavanja, što je protivno članu 10. stav 2. Konvencije.

155. Država je navela da u tekstu pretećeg pisma koje je podnositeljka predstavke dobila nije jasno naznačeno da joj se preti konkretno zbog njene novinarske aktivnosti. Ipak, organi tužilaštva su preduzeli neophodne korake kako bi istražili pretnje upućene podnositeljki predstavke. Međutim, oni nisu mogli da identifikuju lice ili lica koja su za to bili odgovorna.

156. Što se tiče Izveštaja o statusu istrage, od 26. aprila 2012, Država je još jednom ponovila da je cilj objavljivanja tog izveštaja bilo to da se obavesti javnost o napretku postignutom u istrazi i da se otkloni mogućnost da se formira negativno javno mnjenje o istražnim organima zbog javnih pritužbi podnositeljke predstavke. Izveštaj nije bio objavljen da bi se kaznila podnositeljka predstavke zbog kritika koje je uputila organima tužilaštva; isto tako, objavljivanje tog izveštaja nije bilo „deo aktivnih napora vlasti da stvore atmosferu u kojoj podnositeljka predstavke neće moći da radi slobodno kao istraživački novinar”.

2. Ocena ESLJP

157. ESLJP je često naglašavao suštinski važnu ulogu slobode izražavanja u demokratskom društvu, naročito tamo gde, kroz štampu, sloboda izražavanja služi saopštavanju informacija i ideja od opšteg interesa za koje javnost, štaviše, ima pravo da ih prima (vidi na primer *Satakunnan Markkinapörssi Oy i Satamedia Oy protiv Finske* [GC], br. 931/13, stavovi 124–126, 27. jun 2017. i *Magyar Helsinki Bizottság protiv Mađarske* [GC], br. 18030/11, stav 165, 8. novembar 2016). ESLJP takođe naglašava da je

ključni značaj slobode izražavanja kao jednog od preduslova za funkcionisanje demokratije toliki da istinsko, delotvorno ostvarivanje te slobode ne zavisi samo od dužnosti države da se ne meša već može zahtevati da se primene pozitivne mere zaštite, čak i u sferi odnosa među ljudima (vidi *Fuentes Bobo*, gore navedeno, stav 38; *Özgür Gündem*, gore navedeno, stavovi 42–43. i *Palomo Sánchez i drugi* [GC], gore navedeno, stav 59). Pre svega, pozitivne obaveze po članu 10. Konvencije zahtevaju od država da stvore, uspostavljajući delotvoran sistem zaštite novinara, povoljnu atmosferu za učestvovanje u javnoj debati svih zainteresovanih lica kako bi im se omogućilo da svoja mišljenja i ideje izražavaju bez straha, čak i onda kada su ta mišljenja i ideje u suprotnosti sa onima koje zastupaju zvanične vlasti ili znatan deo javnog mnjenja, pa čak i iritiraju ili šokiraju javno mnjenje (vidi *Dink*, gore navedeno, stav 137).

158. Osim toga, ESLJP je u više navrata naglašavao da mešanje u slobodu izražavanja može imati „efekat zamrzavanja” na ostvarivanje te slobode (vidi, između ostalih pravnih autoriteta, *Baka protiv Mađarske* [GC], br. 20261/12, stav 160, 23. jun 2016), a to je još izraženije u predmetima u kojima se radi o teškim krivičnim delima počinjenim nad novinarima, zbog čega je presudno važno da vlasti provere moguće postojanje veze između tog krivičnog dela i profesionalne aktivnosti novinara (vidi *Huseynova*, gore navedeno, stav 115. i *Mazepa i drugi*, gore navedeno, stav 73).

159. Pošto je razmotrio argumente stranaka i okolnosti predmeta, ESLJP smatra da celina pritužbe podnositeljke predstavke treba da bude sagledana sa stanovišta pozitivnih obaveza tužene države prema članu 10. Konvencije.

160. ESLJP je uzeo u obzir izveštaje o opštoj situaciji u Azerbejdžanu u pogledu slobode izražavanja i bezbednosti novinara, kako su ih opisali komesar za ljudska prava Saveta Evrope (vidi stav 71, gore), treća lica kao umešaći (vidi stavove 74–78, gore) i sama podnositeljka predstavke (vidi stav 153, gore). On naročito uzima u obzir izveštaje o fizičkim napadima i drugim vrstama navodnog progona novinara, kao i pretpostavljenu atmosferu nekažnjivosti takvih dela budući da, po svemu sudeći, oni koji ih počinje retko bivaju izvedeni pred lice pravde – ako uopšte i budu izvedeni. ESLJP smatra da takvo okruženje može imati težak „efekat zamrzavanja” na slobodu izražavanja, što se mora odraziti i na ulogu „čuvara javnog interesa”, koju imaju novinari i drugi medijski akteri, kao i na odvažnu javnu debatu, a sve te stvari su suštinski važne u demokratskom društvu (vidi takođe, s tim u vezi, Preporuku CM/Rec(2016)4, koja je citirana u stavovima 69–70, gore).

161. Podnositeljka predstavke u ovom predmetu je dobro poznati istraživački novinar, dobitnica nekoliko međunarodnih nagrada. Kao što je gore istaknuto, dela koja su po svojoj prirodi kriminalna i koja su počinjena protiv podnositeljke predstavke bila su očigledno povezana sa njenom novinarskom aktivnošću; iz spisa predmeta ne može se izvesti nijedan drugi prihvatljiv motiv za uznemiravanje s kojim je morala da se suoči (vidi stav 119, gore).

162. Sama podnositeljka predstavke strahovala je da je žrtva usredsređene kampanje koja je orkestrirana u znak odmazde za njen novinarski rad, a na te strahove i brige u više navrata je skrenula pažnju vlasti (uporedi *Özgür Gündem*, gore navedeno, stav 41).

163. U takvim okolnostima, imajući u vidu izveštaje o opštoj situaciji u pogledu slobode izražavanja u zemlji i konkretne okolnosti ovog predmeta, ESLJP smatra da su pretnja javnim poniženjem i akti koji su doveli do flagrantnog i neopravdanog zadiranja u privatnost podnositeljke predstavke bili ili povezani s njenom novinarskom aktivnošću ili je trebalo da im vlasti pristupe tako kao da je ta veza mogla postojati kada su sprovodile istragu. U takvoj situaciji, član 10. Konvencije zahtevao je od tužene države da preduzme pozitivne mere radi zaštite novinarske slobode izražavanja podnositeljke predstavke, pored toga što je trebalo da ostvari svoju pozitivnu obavezu prema članu 8. Konvencije – da je zaštite od nasrtaja na njen privatni život.

164. Međutim, kako je ESLJP već gore ustanovio, iako su vlasti pokrenule krivičnoppravnu istragu u vezi sa aktima počinjenim protiv podnositeljke predstavke, u načinu na koji su istražile taj slučaj bilo je značajnih nedostataka i kašnjenja (vidi stav 131, gore). Osim toga, članci koji su objavljeni u novinama za koje podnositeljka predstavke tvrdi da su provladine, kao i neopravdano javno obelodanjivanje dodatnih informacija koje se odnose na privatni život podnositeljke predstavke, čemu su vlasti pribegle tokom istrage, dodatno je pogoršalo situaciju (vidi stavove 148–149, gore), što je u suprotnosti sa duhom okruženja koje štiti novinarstvo.

165. Iz svega toga sledi da tužena država nije ispunila svoju pozitivnu obavezu da zaštiti podnositeljku predstavke u ostvarivanju njene slobode izražavanja. Prema tome, radilo se o povredi člana 10. Konvencije.

V. NAVODNA POVREDA ČLANA 6. KONVENCIJE

166. Podnositeljka predstavke se dalje pritužila da su u parničnom postupku povodom Izveštaja o statusu istrage, od 26. aprila 2013, domaći sudovi propustili da se bave suštinski važnim pitanjima koja je ona pokrenula i nisu naveli dovoljno razloga kojima bi obrazložili te svoje odluke. Relevantni deo člana 6. glasi kako sledi:

Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama... ima pravo na pravičnu... raspravu... pred... sudom...

167. Država je osporila argumente podnositeljke predstavke.

168. ESLJP primećuje da je ova pritužba povezana s drugom pritužbom po članu 8. i sa pritužbom po članu 10. Konvencije koja je gore razmotrena, pa stoga kao i one mora biti proglašena prihvatljivom.

169. Imajući u vidu zaključke donete po članovima 8. i 10. (vidi stavove 149–150. i 165, gore), ESLJP smatra da nije neophodno da razmatra da li je u ovom slučaju došlo do povrede člana 6. Konvencije.

VI. PRIMENA ČLANA 41. KONVENCIJE

170. Član 41. Konvencije glasi kako sledi:

Kada Sud utvrdi prekršaj Konvencije ili Protokola uz nju, a unutrašnje pravo visoke strane ugovornice u pitanju omogućava samo delimičnu odštetu, Sud će, ako je to potrebno, pružiti pravično zadovoljenje oštećenoj stranci.

A. Odšteta

171. Podnositeljka predstavke je tražila da joj se isplati 85.000 evra (EUR) na ime nematerijalne štete.

172. Država je tvrdila da je taj zahtev preteran.

173. Sud se pozvao na svoje zaključke o tome da su povređeni članovi 8. i 10. Konvencije. Dela koja su predmet pritužbe izuzetno su teška (vidi stav 116, gore), a vlasti nisu ispunile svoje pozitivne obaveze u pogledu preduzimanja delotvornih istražnih i zaštitnih mera, umesto što su obelodanile dodatne podatke o ličnosti, čime su povredile privatnost podnositeljke predstavke. Sud smatra da je ona usled toga morala pretrpeti znatan duševni bol i da je naneta šteta njenom ličnom i profesionalnom životu. U takvim okolnostima, presuđujući na ravnopravnoj osnovi, ESLJP dosuđuje podnositeljki predstavke iznos od 15.000 EUR na ime nematerijalne štete.

B. Troškovi i izdaci

174. Podnositeljka predstavke je takođe tražila da joj se isplati 3.000 azerbejdžanskih manata (AZN) na ime pravnih troškova za usluge Y. Imanova u postupku pred Evropskim sudom. Kako bi potkrepila taj svoj zahtev ona je dostavila primerak ugovora zaključenog sa Y. Imanovom 14. decembra 2015. godine. U tom ugovoru se utvrđuje da taj iznos treba isplatiti po završetku postupka. Podnositeljka predstavke je takođe navela da je, na dan zaključenja ugovora, iznos od 3.000 AZN otprilike odgovarao iznosu od 2.605 evra.

175. Država je navela da iznos koji dosuđuje ESLJP treba da bude naveden u valuti u kojoj je sklopljen ugovor sa advokatom, to jest u azerbejdžanskim manatima.

176. Prema sudskoj praksi ESLJP, podnosilac predstavke ima pravo na naknadu troškova i izdataka samo u meri za koju je dokazano da su ti troškovi stvarno i nužno podneti i da su naznačeni u razumnom iznosu.

177. ESLJP takođe primećuje da, u načelu, shodno svojoj sudskoj praksi, on dosuđuje naknade na ime pravičnog zadovoljenja po svim stavkama, uključujući stavku troškova i izdataka, u evrima. Kada se iznos potražuje u nekoj drugoj valuti, a ne u evrima, on se prvo konvertuje u evre pre no što se dosudi konkretna svota (vidi *Shukurov protiv Azerbejdžana*, br. 37614/11, stav 32, 27. oktobar 2016).

178. U ovom slučaju sam zahtev je izražen u azerbejdžanskim manatima. Podnositeljka predstavke je takođe navela koliko je to iznosilo u evrima na dan zaključenja ugovora o pravnim uslugama sa advokatom, 14. decembra 2015. godine.

179. Međutim, u slučajevima u kojima se zahtevi za pravično zadovoljenje (po različitim stavkama) navode u nacionalnoj valuti i u situacijama u kojima je reč o potraživanju koje je znatno izgubilo na vrednosti u trenutku kada Sud donosi svoju odluku zbog devalvacije valute, ESLJP, po pravilu, konvertuje te iznose potraživanja u evre na dan podnošenja zahteva (*ibid.*, stavovi 32–33, uz ostale reference koje su tu navedene).

180. U ovom konkretnom predmetu podnositeljka predstavke je podnela zahtev izražen u nacionalnoj valuti 7. jula 2016. te taj iznos stoga, prema opštem pravilu koje je gore navedeno, treba konvertovati u evre prema vrednosti od tog datuma. Prema deviznom kursu koji je važio na dan 7. jula 2016, zahtev podnositeljke predstavke odgovara iznosu od oko 1.750 evra.

181. Uzimajući u obzir dokumente koji su mu predočeni i gore navedene kriterijume, ESLJP smatra da je razumno da na ime troškova postupka pred Sudom dosudi iznos od 1.750 EUR.

C. Zatezna kamata

182. Sud smatra da je primereno da zatezna kamata bude zasnovana na najnižoj kamatnoj stopi Evropske centralne banke uz dodatak od tri procentna poena.

IZ SVIH NAVEDENIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *Odlučuje* da spoji predstavke;
2. *Proglašava* predstavke prihvatljivima;
3. *Smatra* da je povređen član 8. Konvencije u vezi s propustom domaćih vlasti da ispune svoju pozitivnu obavezu i delotvorno istraže veoma ozbiljne nasrtaje na privatni život podnositeljke predstavke;

4. *Smatra* da je povređen član 8. Konvencije u vezi sa obelodanjivanjem podataka o ličnosti objavljenim u izveštaju vlasti o statusu istrage;
5. *Smatra* da je prekršen član 10. Konvencije;
6. *Smatra* da nema potrebe da posebno razmatra pritužbu po osnovu člana 6. Konvencije;
7. *Utvrdjuje*
 - (a) da je tužena država dužna da plati podnositeljki predstavke, u roku od tri meseca od datuma kada ova presuda postane pravnosnažna u skladu sa članom 44. stav 2. Konvencije, sledeće iznose, koje treba konvertovati u azerbejdžanske manate prema kursu važećem na dan isplate:
 - (i) 15.000 evra (petnaest hiljada evra), zajedno sa svim porezom koji se može naplatiti na taj iznos, na ime nematerijalne štete;
 - (ii) 1.750 evra (hiljadu sedamsto pedeset evra), zajedno sa svim porezom koji se može naplatiti na taj iznos, na ime sudskih troškova i izdataka;
 - (b) da po isteku gore navedena tri meseca do isplate treba platiti običnu kamatu na gore navedene iznose po stopi koja je jednaka najnižoj kamatnoj stopi Evropske centralne banke uz dodatak od tri procentna poena;
8. *Odbija* preostali deo zahteva podnositeljke predstavke za pravično zadovoljenje.

Sastavljeno na engleskom jeziku i dostavljeno u pismenoj formi 10. januara 2019, saglasno Pravilu 77. stavovi 2. i 3. Poslovnika Suda.

Claudia Westerdiek
Sekretar

Angelika Nußberger
Predsednik

Ova presuda je prevedena na srpski jezik u okviru zajedničkog programa Evropske unije i Saveta Evrope „Horizontal Facility za Zapadni Balkan i Tursku 2019-2022” i projekta „Sloboda izražavanja i sloboda medija u Srbiji (JUFREX)”. Ovaj nezvanični prevod se objavljuje uz podršku Evropske unije i Saveta Evrope, ali pod isključivom odgovornošću prevodioca (Alpha Team One). Izraženi stavovi ne izražavaju nužno mišljenja Evropske unije.

Prevod sufinansiran
od strane Evropske unije

